

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Obchodní strategie Evropské unie vůči Číně

The Trade Strategy of the European Union towards the China

Student: David Škorňa

Vedoucí diplomové práce: Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.

Ostrava 2008

Místopřísežné prohlášení:

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci i včetně příloh vypracoval samostatně. Přílohy č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 mi dané k dispozici, jsem samostatně doplnil.

V Ostravě dne 25. 4. 2008

.....
David Škorňa

Rád bych na tomto místě poděkoval za spolupráci své vedoucí diplomové práce Ing. Lence Fojtíkové, Ph.D., a také svému oponentovi diplomové práce Prof. Ing. Ivo Janíkovi, CSc., vedoucímu Katedry ekonomiky a managementu v metalurgii na Fakultě metalurgie a materiálového inženýrství.

Obsah

Úvod.....	3
1 Společná obchodní politika Evropské unie.....	5
1.1 DIMENZE OBCHODU EVROPSKÉ UNIE.....	5
1.1.1 Intra-komunitární obchod.....	5
1.1.2 Extra-komunitární obchod.....	6
1.2 OBCHODOVÁNÍ EU SE TŘETÍMI ZEMĚMI.....	6
1.3 SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA EU	7
1.3.1 Historické kořeny SOP EU	8
1.3.2 Legislativní rámec SOP EU	9
1.3.3 Institucionální rámec SOP EU	11
1.3.4 Oblasti realizace a zásady Společné obchodní politiky EU	12
1.3.5 Nástroje provádění Společné obchodní politiky EU	13
1.3.5.1 <i>Autonomní nástroje</i>	14
1.3.5.2 <i>Smluvní nástroje</i>	15
1.3.6 Preferenční zacházení EU vůči třetím zemím	18
1.4 DÍLČÍ ZÁVĚR	19
2 Charakteristika Čínské lidové republiky.....	20
2.1 HISTORICKÉ POZADÍ SOUČASNÉ ČÍNY	20
2.2 POLITICKÝ SYSTÉM V ČLR.....	25
2.3 CHARAKTERISTIKA ČÍNSKÉ EKONOMIKY	25
2.3.1 Ekonomické reformy	25
2.3.2 Hospodářská výkonnost ČLR.....	26
2.4 OBCHODNÍ POLITIKA ČÍNY	29
2.4.1 Institucionální rámec obchodní politiky země	29
2.4.2 Smluvní rámec obchodu ČLR.....	29
2.4.3 Obchodní bilance Číny.....	30
2.5 DÍLČÍ SHRUTÍ.....	31
3 Obchodní strategie Evropské unie vůči Číně	32
3.1 POSTAVENÍ EU VE SVĚTOVÉM OBCHODĚ.....	32
3.1.1 Teritoriální charakter obchodu Evropské unie	33
3.1.2 Komoditní a sektorová struktura EU obchodu.....	34

3.1.3 Přímé zahraniční investice EU	35
3.2 POSTAVENÍ ČÍNY VE SVĚTOVÉM OBCHODĚ	36
3.2.1 Teritoriální struktura čínského obchodu	36
3.2.2 Komoditní struktura čínského obchodu	37
3.2.3 Přímé zahraniční investice Číny.....	38
3.3 OBCHODNÍ VZTAHY EU S ČÍNOU	39
3.3.1 Smluvní rámec spolupráce EU a Číny	39
3.3.2 Autonomní opatření EU vůči Číně.....	42
3.3.3 Obchodní bilance zemí.....	45
3.3.4 Komoditní a sektorová struktura obchodu	48
3.3.5 Přímé zahraniční investice	50
3.4 NOVÁ STRATEGIE EU VŮČI ČÍNĚ.....	51
Závěr	55
Seznam použité literatury.....	58
Seznam zkratk a symbolů	62
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	64
Seznam příloh	65

Úvod

Evropská unie hraje ve světě významnou roli a jako obchodní partner zaujímá přední místo v procesu globálního obchodování. Vnější vztahy EU zahrnují několik specifických oblastí, jako je zahraniční politika, evropská politika sousedství, humanitární pomoc, politika rozšíření a v neposlední řadě oblast zahraničního obchodu.

Za téměř půl století spojila EU 27 zemí, které ve společném zájmu úspěšně sdílejí principy vytvoření jednotného vnitřního trhu s volným pohybem osob, zboží, služeb a kapitálu, do celistvého společenství se současnou pozicí největší obchodní velmoci na světě. Na straně druhé členské země Unie jednotně vystupují ve vztahu k třetím zemím skrze společnou obchodní politiku. Obchodní politika má nepostradatelnou úlohu na činnosti EU v kontextu stoupajícího významu mezinárodního obchodu. Významnou obchodní velmocí je v současnosti rovněž Čína, jež prezentuje svou ekonomickou sílu v podání čtvrté největší ekonomiky světa, třetího největšího světového exportéra, a její mezinárodní politický i hospodářský význam roste. V důsledku tohoto růstu vstupuje Čína do nové a náročné fáze svého ekonomického a společenského reformního procesu. Evropská unie má tudíž výrazný politický a ekonomický zájem na tom, aby podpořila úplný a úspěšný přechod Číny v prosperující, stabilní a otevřenou zemi nejen v rámci závazků Světové obchodní organizace.

V kontextu rostoucího významu EU a Číny v oblasti mezinárodního obchodu je tudíž nutné uvést hlavní argumentace smyslu a cílů této diplomové práce. Mezi hlavní cíle diplomové práce patří představit a charakterizovat v dnešní Evropě jedno z nejdiskutovanějších a nejzajímavějších témat, čímž obchodní politika a strategie obchodu EU zaměřená na ČLR nesporně je. Analyzovat vývoj a aktuální dění na poli obchodním a hospodářském z pohledu Evropské unie či rozebrat smluvní a autonomní oblast obchodu a kooperace těchto partnerů, jsou dílčími kroky nalezení podstaty této práce. Popis aktivit problematiky je zaměřen především na čínský trh z důvodů probíhajících, nových a do budoucna perspektivních obchodních příležitostí a uplatnění pro firmy a podnikatelskou sféru EU a stanovení tak možnosti nové a prosperující spolupráce v oblasti obchodu.

Problematika obchodní strategie EU vůči Číně je tématicky rozdělena do tří kapitol, z nichž každá obsahuje několik dílčích podkapitol. V úvodní kapitole nazvané Společná obchodní politika EU, jež je nástrojem uplatňování a prosazování obchodní strategie Unie vůči třetím zemím, se problematika zaměřuje na charakteristiku Společné obchodní politiky

EU (z hlediska obecného popisu fungování, realizace na úrovni extra-komunitární, také institucionálního rámce či legislativní podpory společné obchodní politiky). Důležitost této kapitoly rovněž spočívá ve stanovení hlavních nástrojů společné obchodní politiky, jmenovitě smluvních a autonomních, jež tvoří důležitý prostředek v prosazování unijních zájmů vůči třetím zemím. Vyjasnění charakteru společné obchodní politiky úzce souvisí s následnými kapitolami, jelikož se dotýká veškerých oblastí obchodní činnosti EU s Čínou.

Druhá kapitola je zaměřena na charakteristiku Čínské lidové republiky z politického, hospodářského a sociálního hlediska. Téma umožňuje hlouběji nahlédnout do moderní historie ČLR, v níž lze spatřovat kořeny současného charakteru země. Postavení a význam Číny v mezinárodním obchodě je jeden z pilířů strategického partnerství EU vůči asijské zemi, a tudíž i této kapitoly. Definování výsledků hospodaření a obchodování ČLR v celistvém podání podává obraz objektivních a vypovídajících statistických dat.

Poslední kapitola je věnována vztahu Evropské unie k Číně v oblasti obchodu a spolupráce. Dílčím cílem této kapitoly je srovnání obchodní politiky EU a Číny, také však pochopení vzájemných obchodních vazeb EU a Číny. Evropská unie navázala formální obchodní vztahy s Čínou již v sedmdesátých letech a stala se největším obchodním partnerem Číny a naopak Čína jejím druhým největším partnerem. EU spolu s Čínou vytváří prostřednictvím společné obchodní strategie zájem na společném řešení klíčových vzájemných geopolitických problémů, podpoře udržitelného rozvoje a především efektivnější obchodní spolupráce a odstranění obchodních a celních překážek. Tato kapitola strategické partnerství mezi EU a ČLR detailně popisuje a nastiňuje možnosti řešení nastavení vzájemné obchodní kooperace, ať už charakterem agresivního či tolerantního, preferenčního či liberalizačního přístupu EU vůči ČLR.

1 Společná obchodní politika Evropské unie

Evropská unie je světovou obchodní velmocí disponující rozsáhlým vnitřním trhem. Soustřeďuje méně než 7 % světového obyvatelstva, přitom však produkuje kolem čtvrtiny světového produktu a přibližně pětinu světového obchodu. Výmluvná statistická data stojí v popředí důležitosti a globálního významu Evropské unie. Hlavní cíle obchodní politiky EU, ať už zefektivnění světového obchodu a trhů pomocí zrušení omezení a překážek v mezinárodním obchodu či přispívání k rozvoji v rámci multilaterálního jednání, se realizují pomocí extra-komunitárního obchodu EU.

1.1 Dimenze obchodu Evropské unie

Pokud se hovoří o obchodní aktivitě Evropské unie, je nutno rozeznávat dimenze obchodu a jeho aspektů v rámci Evropské unie z pohledu dvouprostorového rozlišení. Jedná se o intra-komunitární obchod a extra-komunitární obchod.¹ Detailní popis a charakteristika dimenzí obchodu se zaměří na rozdílnost a kompetence obchodní politiky EU v následujících podkapitolách práce. Právě extra-komunitární oblast obchodu EU, neboli obchod realizovaný mezi členskými zeměmi EU-27 a nečlenskými zeměmi EU, bude hlavním pilířem analýzy obchodní strategie EU vůči Číně.

1.1.1 Intra-komunitární obchod

Intra-komunitární obchod neboli obchod realizovaný členskými státy EU mezi sebou navzájem se týká problematiky jednotného vnitřního trhu Unie a sdílených kompetencí v rámci vnitřního trhu. Tato oblast nebude detailně analyzována v této práci, nýbrž se stručně charakterizuje její nemalý význam vedle extra-komunitární dimenze obchodu EU. Téměř dvě třetiny obchodu zemí Unie se odehrává mezi členskými státy navzájem. I přesto, že obchod uvnitř Unie tvoří nejdynamičtější prvek celkového obchodu Unie, nebyl tento růst (s výjimkou obchodu se zemědělskými výrobky) na úkor obchodu se „zbytkem světa“. Až na výjimky obchod uvnitř Unie nevedl k rostoucí specializaci zemí, ale k výměně diferencovaných produktů mezi členskými zeměmi, k obohacení trhu s přínosem pro konečného spotřebitele.

¹ Rozlišení rovněž platí pro statistické sledování a vyhodnocování obchodu EU, jejímž základním účelem je zaznamenávat a informovat o všech dovozech a vývozech z EU (Intrastat sledující pohyb zboží uvnitř Společenství a Extrastat, který se zabývá obchodem s nečlenskými státy EU). Pro obě metody sledování dat platí jiné používání metodiky, jelikož sledují jiné oblasti působení s jinou legislativou.

1.1.2 Extra-komunitární obchod

Evropská unie je podle mezinárodních pravidel obchodu celní unií a ve vztahu ke třetím zemím uplatňuje jednotné úpravy obchodních vztahů, závazné pro všechny členské státy. Obchodní politika uplatňovaná ve vztahu k třetím zemím je politikou společnou a závaznou pro všechny členské země (Společná obchodní politika EU, SOP EU)², která pokrývá tzv. vnější obchod Evropské unie (extra-trade). Tato společná politika Evropské unie je chápána jak z institucionálního hlediska, tak z hlediska věcného. Vymezení SOP se zakládá na jednotných zásadách, zejména pokud jde o úpravy celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod, sjednocování liberalizačních opatření, vývozní politiku a obchodní ochranná opatření, jako jsou např. opatření pro případ dumpingu a subvencování. Společnou obchodní politiku lze rovněž vnímat z pohledu trojího chápání, a to sice jako:

- zájem o otevření trhů a vyjasnění pravidel obchodování,
- zodpovědnost vůči občanům Unie a celému světu,
- respektování základních bodů SOP, a to doložky nejvyšších výhod (MFN), principu národního zacházení, transparentnosti a také výměny koncesí.

Následující kapitola se bude zabírat charakteristikou obchodní politiky EU se zaměřením na historii a vývoj, nástroje a zásady politiky, rámec obchodování, legislativní a institucionální rámec obchodní koncepce EU.

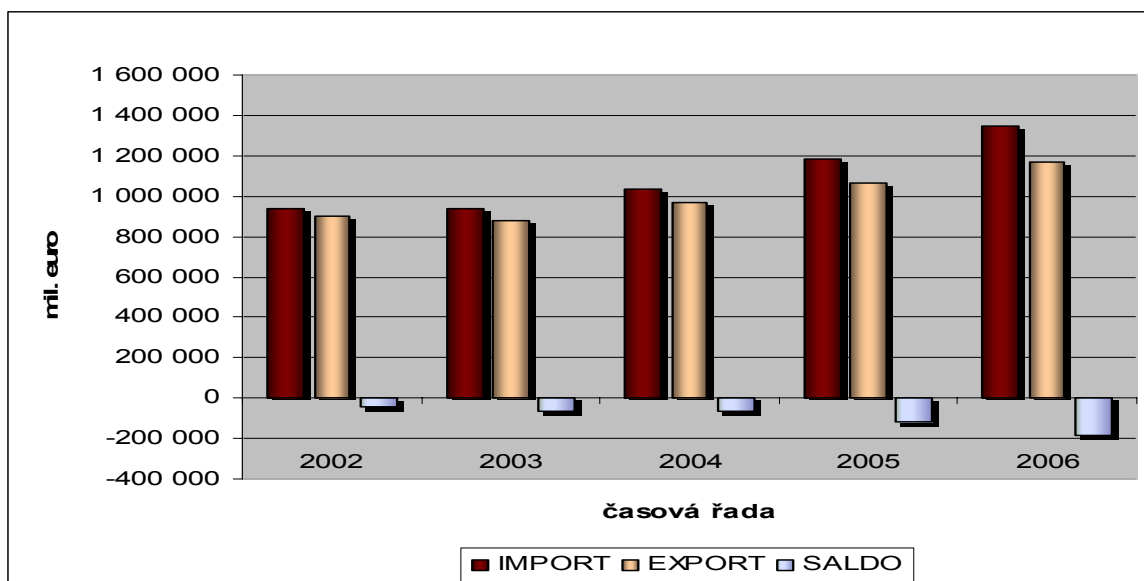
1.2 Obchodování EU se třetími zeměmi

Evropská unie zaujímá významnou roli v globálním procesu obchodování, kdy je EU integračním seskupením se zcela mimořádným hospodářským potencíálem a na něm založenou silnou pozicí v celosvětovém obchodu. Již před rozšířením v roce 2007 byla EU největším světovým vývozcem zboží s podílem okolo 20 %, v dovozu zaujímá druhé místo se zhruba 19 % na světovém importu. Na obchodu se službami se podílí celou čtvrtinou, je jejich největším světovým dovozcem a ve vývozu zaujímá druhé místo za USA. Postavení Unie jednoznačně potvrzuje narůstající globální význam.

² Společná obchodní politika (The EU Trade Policy).

Graf 1.1 uvádí časovou řadu obchodování Evropské unie se světem, kterou vyjadřuje obchodní bilance EU. Progresivní nárůst exportu a importu, a tudíž většího podílu na světovém obchodu, je stále znehodnocován negativním saldem obchodní bilance, které v roce 2006 činilo 184 385 mil. euro. Za rok 2006 byl celkový obrát obchodu (export + import) 2 516 604 mil. euro. Výrazný nárůst zaznamenal dovoz (změna 14,2 % znamenala obrát dovozu ve výši 1 350 494 mil. euro) i vývoz (procentuální roční změna 9,7 znamenala obrát vývozu ve výši 1 166 109 mil. euro).

Graf 1.1: Obchodní bilance EU (mil. euro)

Zdroj: Eurostat.

1.3 Společná obchodní politika EU

Společná obchodní politika EU se řadí mezi nejstarší politiky EU, její vznik se datuje k samému zrodu Společenství. Od samého počátku si Společenství kladlo za cíl vytvořit společný, jednotný trh při odstranění všech bariér omezující volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Dochází tak ke spojení dříve oddělených národních trhů v rozsáhlý hospodářský prostor EU při delegování exkluzivních kompetencí na orgány EU. Společná obchodní politika EU může být definována jako soubor zákonů, nařízení, mezinárodních smluv a dohod, které EU přijímá s cílem zajistit unijním firmám přístup na trhy třetích zemí, a zároveň přispívat k harmonickému rozvoji vnitřního i světového trhu při progresivním odstraňování bariér v mezinárodním obchodu.

1.3.1 Historické kořeny SOP EU

Půl století změn strategie obchodní politiky, jejich cílů a nástrojů, či změna nastavení SOP z důsledků rozšiřování Evropského společenství (dále i ES) o další členy, znamenalo značný posun k dnešní podobě obchodní politiky EU v rámci extra-komunitární dimenze obchodu. Historické rozmezí vývoje SOP EU lze rozčlenit do jednotlivých etap, a to prostřednictvím významných milníků v novodobých dějinách EU.

1. ETAPA: 1957 – 1968

Římské smlouvy, které byly podepsány v roce 1957³, stvrdily vznik Evropského hospodářského společenství, jehož základní myšlenkou bylo vytvoření celní unie založené na volném pohybu zboží a služeb, což v důsledku znamenalo odstranění celních a obchodních překážek. Země vystupovaly jako jedno celní území vůči třetím zemím, a to prostřednictvím jednotného celní sazebníku a jednotné celní a obchodní politiky. Budování „bezbariérové“ celní unie bylo dokončeno v roce 1968, kdy samotná realizace obchodní politiky členských zemí ES přešla do kompetence nadnárodních orgánů ES. Během 60. let také docházelo k odstraňování a zákazu obnovení dovozních a vývozních cel (rok 1968), a k množstevnímu omezení dovozu a vývozu (rok 1969).

2. ETAPA: 1969 – 1993

Druhé období spadá do let výstavby společného vnitřního trhu EU, jmenovitě naplnění čtyř svobod (volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu). Záměr vytvořit jednotný trh byl stvrzen přijetím Jednotného evropského aktu v roce 1986. Tento dokument si kladl za cíl vytvoření efektivního vnitřního trhu Společenství nejpozději do roku 1992. Dalším významným faktorem budování společné obchodní politiky EU byl proces rozšiřování ES o další země⁴, a tudíž nutnost nového nastavení obchodní politiky ES a přepracování strategie celní unie a strategie globálního hráče při změnách na mezinárodním trhu.

3. ETAPA: 90. léta 20. století

Poslední dekáda minulého století byla ve znamení nastavení společné obchodní politiky více liberálním směrem. Hlavními důvody této politiky v 90. letech bylo přijetí

³ Smlouva o EHS a EURATOM podepsána zakládající šesticí zemí, a to Belgií, Nizozemím, Lucemburskem, Itálií, Francií a Německem.

⁴ 1973 – Velká Británie, Irsko, Dánsko, 1981 – Řecko, 1986 – Španělsko, Portugalsko.

reformních dokumentů⁵, proces rozšíření EU o Finsko, Rakousko a Švédsko, také dokončování efektivního fungování vnitřního trhu při čtyřech svobodách, ale i rozpad východního bloku a komunistické nadvlády. Úspěchem EU bylo rovněž dosažení efektivnějšího jednání GATT při vytváření mnohostranného rámce obchodu a přijetí liberalizačních opatření.

4. ETAPA: 21. století

Nové století přineslo v oblasti společné obchodní politiky řadu změn, a to nejen z hlediska institucionálního či legislativního jako bylo přijetí Smlouvy z Nice (2001) či Smlouvy o Ústavě pro Evropu (nebyla ratifikována), Lisabonské smlouvy z roku 2007⁶, ale i z hlediska rozšíření kompetencí EU při vyjednávání obchodních pravidel, smluv a pozic na světovém trhu. Významným faktorem vývoje obchodní politiky EU bylo přijetí závazků Společenstvím vyplývajících z jednání ministerské konference členských států WTO (Dohá, 2001). Nejpodstatnější událostí ve 4. etapě se stalo rozšíření trhu EU o 10 států (Česko, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Slovinsko, Kypr, Maltu, Estonsko, Litvu, Lotyšsko) v roce 2004 a o dva státy (Rumunsko a Bulharsko) v roce 2007. Zvýšení počtu členů EU mělo za následek nejen rozšíření možností na vnitřním trhu, ale zejména o zkvalitnění a zesílení pozice Evropské unie v globálním měřítku, jelikož všech 27 členů EU vytváří největší obchodní blok na světě, který pokrývá téměř pětinu veškerého světového obchodu. Během posledních let se obchodní politika soustředila především na vytváření a zavádění mnohostranných obchodních pravidel.

1.3.2 Legislativní rámec SOP EU

Základem evropské integrace bylo vytvoření celní unie mezi zakládajícími státy a právě tento princip je již ukotven ve **Smlouvě o EHS** z roku 1957. Samotný právní základ fungování EU na poli obchodní politiky je zakotven v Maastrichtské smlouvě podepsané v roce 1992 a vstupující v platnost 1. listopadu 1993 (jde o **Smlouvu o založení Evropského společenství a Smlouvu o založení Evropské unie**). Smlouvy vymezují celkové směřování a cíle obchodní politiky Evropské unie, jde o:

⁵ 1992 - Maastrichtská smlouva, 1997 - Amsterodamská smlouva, 2001 - Smlouva z Nice.

⁶ Smlouva schválena 13.12.2007, k přijetí je však nutná ještě ratifikace v členských zemích.

- ✓ *Článek 2 Smlouvy o založení ES*, který popisuje obecné cíle spolu s podporou dosažení vysoké zaměstnanosti a konkurenceschopnosti, s ochranou životního prostředí, a také podporou ekonomických aktivit.
- ✓ *Článek 131 Smlouvy o založení ES*, jež uvádí obecný princip fungování a provádění SOP, a to: „přispívat v souladu se společnými zájmy k harmonickému rozvoji světového obchodu, k progresivnímu odstraňování restrikcí v mezinárodním obchodě a ke snižování celních překážek“.⁷
- ✓ *Článek 133 Smlouvy o založení ES*, který stanovuje možnosti, rozhodovací metody a postupy, nástroje a zásady SOP z hlediska věcného, tak institucionálního. Dále určuje směr obchodování se zbožím, službami a s aspekty práv duševního vlastnictví. Je stanoveno, že se SOP zakládá na jednotných zásadách, zejména v oblastech úprav celních sazeb, sjednocování liberalizačních opatření, uzavírání celních a obchodních dohod, vývozní politiky a v politice obchodních ochranných opatření. V ustanovení SOP je věnován důraz na odvětví s audiovizuální technikou, vzděláváním a na oblast sociální.
- ✓ *Článek 300 Smlouvy o založení ES* pojednávající o obecných institucionálních procedurách orgánů EU při uzavírání mezinárodních smluv. Pověstinou jde o postupy ze strany Rady EU (Rada EU konzultuje uzavírání těchto mezinárodních dohod s Evropským parlamentem, i když není povinna).

Další významnou reformou společné obchodní politiky byla **Smlouva z Nice**, přijatá v roce 2001 vstupující v platnost 1. února 2003. Smlouva se mimo jiné zabývá obchodem se službami a komerčními aspekty práv duševního vlastnictví. Významnou změnu stanovila Smlouva z Nice v článku 133 Smlouvy o založení ES, kdy samotná revize znamenala změnu rozsahu a rozhodovacích procedur při realizaci SOP. Dohody jsou uzavírány kvalifikovanou většinou s výjimkami v oblastech, jež vyžadují jednomyslnost přijetí.

V neposlední řadě se jedná o stěžejní legislativní normy, nařízení a směrnice sekundárního práva EU (viz příloha č. 1). Neméně důležitou součástí legislativy společné obchodní politiky jsou pravidla SOP, jmenovitě „**Trade Barriers Regulation**“ (TBR-1994) a „**Market Access Strategy**“ (MAS-1996). Legislativní pilíř TBR tvoří Nařízení Rady č.

⁷ Citováno z <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/cs/index.htm>.

3286/94 z roku 1994. Základ tvoří postupy EU při realizaci společné obchodní politiky v souvislosti s uzavíráním mezinárodních smluv, zejména pokud jde o multilaterální rámec WTO. TBR slouží i jako podpora podniků a odvětví EU k podávání stížností o porušování mezinárodních úmluv a pravidel prostřednictvím Evropské komise. Prvořadým cílem TBR je však omezit překážky obchodu ze strany třetích států vůči EU.

Dalším podpůrným pilířem SOP EU jsou strategické dokumenty a jiná opatření doplňující legislativní rámec. Jde o Lisabonskou strategii, Global Europe: Competing in the World⁸ či databáze tržního přístupu (the Market Access Database), jež je elektronický přístup k informacím o možnostech vývozu a investování na trzích třetích zemí a dodržování závazků a pravidel obchodu ze strany nečlenských států EU.

1.3.3 Institucionální rámec SOP EU

Členské státy EU převedly své suverénní pravomoci a kompetence v oblasti obchodní politiky na úroveň nadnárodní, tedy na orgány Evropské unie. Nařízení jsou v této oblasti vynutitelná v členských státech, včetně plnění mezinárodních závazků, které byly uzavřeny Komisí nebo Radou EU (viz příloha č. 2 rozdělení rozhodovacího procesu EU). Vlády států EU jsou tak povinny respektovat rozhodnutí supranacionálních orgánů v oblasti obchodních pravidel a zajišťovat jejich implementaci na svém území. Členské státy EU mohou pouze podepisovat bilaterální dohody mezivládního či meziodvětvového charakteru, jež jsou zaměřeny na dílčí spolupráci ve vědeckotechnické, hospodářské a průmyslové činnosti. Členské země si rovněž zachovaly pravomoci v procesu rozhodování o možnostech organizování veletrhů, podpoře národních exportérů, poskytování informací o exportu a importu, či v neposlední řadě v oblasti přílivu investic ze zahraničí.

Pokud je třeba ujednat dohody či smlouvy se třetími zeměmi či organizacemi působící na mezinárodní úrovni, Komise nejprve podává Radě EU návrh na doporučení ujednání. Rada zmocní Komisi mandátem k projednávání ujednání dohody a současně ustanovuje Výbor č. 133, jež se zaměřuje na určitou oblast obchodní politiky nebo území z pověření článku 133 Smlouvy o ES. Komise průběžně konzultuje a informuje Výbor č. 133 o průběhu projednávání a rovněž ji v práci napomáhá 12 výborů pro obchodní otázky. Po přijetí rozhodnutí Komisí a schválení ze strany Rady EU (Rada EU a EP vydávají rozhodnutí u

⁸ Strategie určující obchodní politiku EU při vhodném rozložení smluvního rámce obchodu, nutném zavedení reforem antidumpingových a jiných obranných nástrojů na ochranu obchodu.

některých dohod přesahujících rámec SOP, při jednáních na půdě WTO či u kooperačních a asociačních dohod), jsou výsledky interpretovány Evropskému parlamentu a členskými zeměmi EU (informativní složka). Následujícím krokem je podpisová část ze strany Komise (podepisuje buď sama nebo za účasti členských zemí EU) a ze strany Rady EU, jež na základě kvalifikované většiny (výlučné kompetence) nebo základě jednomyslnosti (sdílené kompetence), uzavře celý proces ujednání dohody.

1.3.4 Oblasti realizace a zásady Společné obchodní politiky EU

Společná obchodní politika vychází z principu celní unie, na základě které EU ve vztahu ke třetím zemím tvoří jednotné celní území EU a v oblasti obchodu se třetími zeměmi uplatňuje jednotný postoj. Článek 133 Smlouvy o založení ES se zmiňuje o jednotných zásadách společné obchodní politiky:

1. Společné zásady úprav celních sazeb

Jedná se o Společný celní sazebník pro dovozy z třetích zemí jako nevážený aritmetický průměr celních sazeb členských zemí, který je závazný pro všechny členské státy. Dále je závazně stanoveno rozmezí sazeb okolo 15-25 % u hotových výrobků, 10-15 % u zpracovaných surovin a 3 % u surovin.⁹ Zásady se týkají rovněž zproštění dovozních cel u velké části dovážených výrobků, hlavně surovin a polotovarů a každoroční úpravy tarifů podmíněné společným rozhodnutím.

2. Uzavírání celních a obchodních dohod

Dohody obsahují obchodní preference (obchodní zvýhodnění), poskytované určitým zemím nebo jejich seskupením k usnadnění jejich přístupu na trhy Unie. Obsah dohod je závazný pro všechny členské státy a uzavírání těchto dohod je v kompetenci EK (jménem všech členských zemí). Výrazný prvek uzavírání smluv je odlišný postup Unie i přes existenci společného celního sazebníku vůči různým zemím dle specifických priorit.

3. Sjednávání liberalizačních dohod

Komise projednává proces liberalizace obchodu vůči třetím zemím na základě pověření Rady a má výhradní právo úpravy dovozního a vývozního režimu.

⁹ V současnosti činí průměrná výše cla v EU na všechny výrobky 6,9% (zdrojem je World Tariff Profile).

4. Vývozní politika (systém podpor vývozu do třetích zemí)

V rámci EU neexistuje politika na podporu vývozu v EU, jen regulace v případech dotací a úlev vybraným odvětvím (výroba lodí, zbrojní a ocelářský průmysl) a podpory zemědělství prostřednictvím exportních dotací v důsledku vyšších cen výrobků na trzích Unie než jsou ceny světové. Realizace vývozu do třetích zemí je uskutečňována volným způsobem s čím naopak nekoresponduje tzv. ochranná klauzule, jež stanovuje omezení vývozu za zvláštních okolností v případě strategických surovin. Dle rozhodnutí Rady EU jsou omezeny, pozastaveny či přerušeny hospodářské styky s některými zeměmi, a to z bezpečnostních důvodů (případ sankcí vůči Iráku).

5. Obchodní obranná opatření v případě dumpingu a subvencování exportu

V rámci této oblasti je stanoven specifický postup Komise prostřednictvím proti-dumpingového kodexu přijatého GATT/WTO, jež určuje rámec a proceduru opatření na ochranu proti nečestným obchodním praktikám. Proti-dumpingové řízení Komise je zahájeno na základě stížnosti poškozených výrobců určitého odvětví nebo na základě vlastního rozhodnutí.

Dalšími neformálními zásadami Společné obchodní politiky jsou zásada **uniformity a asimilace**. Princip uniformity zahrnuje jednotná pravidla pro vnější obchod Společenství, jejichž existence se odvozuje od judikatury Evropského soudního dvora (ESD) a rovněž z článku XXIV Dohody GATT. Ten vymezuje celní unii jako jednotné celní území, jelikož celní unie může efektivně existovat jen tehdy, spadají-li vnější obchodní vztahy členských států do jednotného režimu. Princip asimilace dopadá na výrobky dovezené ze třetích států a upravují ji čl. 23 odst. 2 a 24 Smlouvy o založení ES. Smlouva upravuje volný pohyb výrobků na vnitřním trhu, které jsou do něj propuštěny za předpokladu splnění všech dovozních náležitostí, řádného zaplacení cla a poplatků s rovnocenným účinkem. Po splnění výše zmíněných podmínek se na tyto výrobky vztahují všechna pravidla volného oběhu zboží, což potvrdil i judikát Evropského soudního dvora Dassonville 8/74.

1.3.5 Nástroje provádění Společné obchodní politiky EU

Nástroje společné obchodní politiky slouží k regulaci extra-komunitárního obchodu EU. Jejich uplatňování má za cíl na jedné straně chránit zájmy Unie před vnějším negativním vlivem na domácí trh, na straně druhé zajistit efektivní spolupráci s dalšími zeměmi. Regulace

obchodu EU je prováděna prostřednictvím autonomních (tarifní i netarifní) a smluvních nástrojů. Vedle těchto dvou základních oblastí intervencí lze ještě kategorizovat tzv. ofenzivní nástroje obchodu a tzv. obranné nástroje obchodu (mechanismus TBR).¹⁰

1.3.5.1 Autonomní nástroje

Autonomní obchodní politika zahrnuje všechna opatření týkající se dovozu a vývozu zboží, která uplatňuje EU mimo rámec smluvních závazků vůči třetím státům. Patří sem společné vývozní a dovozní předpisy, opatření proti nekalým obchodním praktikám, ochranná opatření, kvantitativní omezení a zahraničně politicky motivované obchodní zákazy. Podle klasického principu členění rozdělujeme oblast autonomních nástrojů na tarifní a netarifní.

Tarifní nástroje SOP EU

1. Clo a celní politika¹¹

Clo je daň uvalená na dovozy (vývozy) zboží při přechodu zboží přes státní hranice. Cla používané v EU dělíme z hlediska účelu, hodnoty zboží a z hlediska směru pohybu zboží. Dalším rozlišením cel je dělení na: autonomní clo, smluvní clo, preferenční clo, clo valorické, clo specifické, clo smíšené. EU má vázány všechny celní položky v souladu s pravidly WTO (bound tariff¹²). V rámci celní politiky EU jsou používány tarifní vrcholy (tariff peaks)¹³. Používání tarifních vrcholů se aplikuje na tzv. citlivé výrobky prostřednictvím zatížení daného výrobku relativně vysokou sazbou cla. Opatření, pokud se neaplikuje žádné clo, vychází ze speciálního systému jednostranného či mnohostranného zacházení ze strany EU (také dle Nařízení Rady (EHS) č. 918/83 o systému Společenství pro osvobození od cla)¹⁴.

2. Celní kvóty

Kvóty jsou určeny množstvím zboží, vyjádřeného měrnou jednotkou či hodnotou v daném období, kdy bylo propuštěno do volného oběhu za sníženou celní sazbu. Dovozy realizované

¹⁰ Účelem nástrojů na ochranu obchodu Unie (Trade Defence Instruments, TDI) je zajistit poctivý a legální obchod realizovaný v rámci mezinárodních pravidel (WTO). Typy TDI jsou **antidumpingové clo** sloužící jako ochrana vůči dumpingovým dovozům. Konečné antidumpingové clo nesmí být vyšší než zjištěné dumpingové rozpětí, kdy jeho aplikace trvá maximálně po dobu 5 let. Dále pak **vyrovnávací clo** sloužící jako ochrana před subvencovanými dovozy a rovněž **ochranná opatření** (ty se zaměřují na změny v objemu obchodu, které jsou tak rychlé a rozsáhlé, že nelze očekávat, že se výrobci budou schopni vyrovnat a přizpůsobit těmto změnám).

¹¹ Podrobnější charakteristika celní politiky a zacházení je uvedena v příloze č. 3.

¹² Závazek k zabránění růstu celních sazeb nad odsouhlasenou úroveň, tj. vázanou úroveň. Jedná se o princip konsolidace cel neboli fixace existujícího stavu.

¹³ V EU měřítku jsou tyto cla vyšší než 15 %.

¹⁴ Např. zboží dovážené při příležitosti sňatku, dědictvím nabytý osobní majetek, studijní potřeby a vybavení domácnosti studentů a žáků, turistický materiál, látky určené k výzkumu, rakve a urny, a jiné.

nad rámec množstevních limitů podléhají vyšší celní sazbě. Celní kvóty jsou stejné pro všechny země EU. Mezi typy kvót řadíme smluvní a preferenční celní kvóty.

3. Celní stropy

Celní stropy jsou množství zboží, vyjádřené měrnou jednotkou nebo hodnotou v daném období, ve kterém bylo propuštěno do volného oběhu za sníženou celní sazbu. Rozdílnost používání celních stropů od celních kvót je dána možností aplikace zvýhodněné celní sazby na výrobky i po překročení stanoveného množství, až do okamžiku vydání podnětu některého členského státu k jeho ukončení.

4. Daně a poplatky

Příkladem daní používaných jako tarifní nástroj SOP je například DPH či spotřební daň.

Netarifní nástroje SOP EU

Charakteristickými rysy netarifních nástrojů jsou jednostranná opatření státu v rámci ochranných opatření EU, a také regulatorního rámce WTO, kdy je cílem ochránit výrobce z EU před konkurencí třetích zemí, či před nekalými praktikami vývozců ze třetích zemí. Příklady těchto netarifních nástrojů obchodu jsou dovozní přírážka, dovozní depozitum, sledování dovozu a vývozu, množstevní omezení vývozu nebo dovozu, zavedení minimální ceny, dohody o dobrovolném omezení vývozu, pravidla původu či obchodní předpisy a jiné¹⁵. V oblasti zemědělství jde třeba o exportní subvence¹⁶, dovozní a vývozní licence¹⁷, kauce nebo o kontrolní mechanismy.

1.3.5.2 Smluvní nástroje

Základem smluvních nástrojů obchodní politiky EU je mezinárodní dohoda či smlouva. Sjednání dohody pozitivně stimuluje mezinárodní obchod, kooperaci mezi státy, či urychlování procesu liberalizace. Smluvní nástroje lze přehledně rozdělit do tzv. tří dimenzí společné obchodní politiky. Dimenze obchodu Evropské unie, ať už multilaterální či

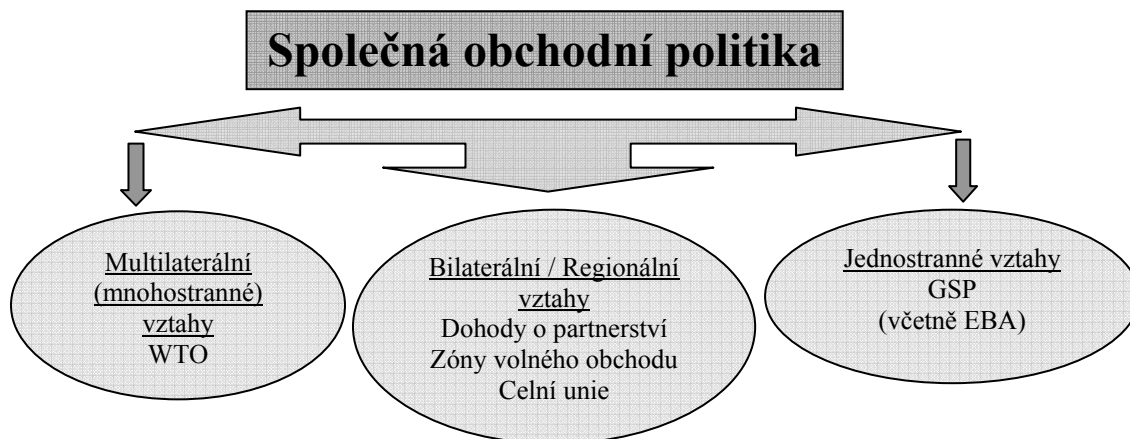
¹⁵ V oblasti obchodních předpisů jde o technické standardy, devizová omezení, udržování státních monopolů obchodního charakteru nebo třeba ochranu zdraví člověka, rostlin a zvířat.

¹⁶ Podstatou exportních subvencí je snižování rozdílů mezi vyššími EU cenami a nižšími světovými cenami.

¹⁷ Podstatou vývozní licence je zajistit splnění závazků WTO/GATT, získávat údaje pro analýzu a kontrolu importu a exportu, zajišťovat systém celních kvót na dovozy.

bilaterální, je v podstatě definována jako rámec smluvních nástrojů, které EU aplikuje vůči třetím zemím. Následující graf 1.2 tyto dimenze znázorňuje v přehledné posloupnosti.

Graf 1.2: Dimenze Společné obchodní politiky EU

Zdroj: vlastní zpracování.

Multilaterální vztahy EU

Mnohostranné vztahy jsou zaváděny v rámci WTO, a to s cílem podpořit tržní přístup založený na efektivním uplatňování pravidel v kontextu globálního obchodu. Ačkoli jsou členy WTO jednotlivé státy EU, při jednáních vystupují jako celek prostřednictvím Společenství, jež tak realizuje společnou obchodní politiku a zavázalo se plnit cíle a závazky stanovené WTO. EU z důvodů vícestranného zacházení v obchodní oblasti analyzuje dopady trvale udržitelného rozvoje (Sustainability Impact Assessments, SIAs) na multilaterální i bilaterální obchodní jednání. SIAs jsou důležitými nástroji obchodní politiky, mohou ilustrovat maximalizaci přínosů liberalizace obchodu a potřebnost dalších opatření pro optimalizaci výsledků nebo pro vyrovnaní negativních vedlejších účinků.

Se svými obchodními partnery se EU zasazuje o zefektivnění spolupráce uvnitř WTO po neúspěšném zahájení „Kola tisíciletí“ mnohostranných jednání v Seattlu v roce 1999 i po nezdaru ministerské konference v Cancúnu v září 2003. Evropská unie v rámci jednání WTO přispěla k tomu, že na zasedání Generální rady WTO v červenci 2004 byla přijata dohoda o obnovení vyjednávání v rámci Rozvojového programu z Dohá („Pracovní program z Dohá“)¹⁸. Na ministerské konferenci v Hongkongu v roce 2005 se EU zavázala odstranit exportní dotace do roku 2013, u bavlny do roku 2006.

¹⁸ Pracovní program se dotýká převážně oblasti zemědělství, v menší míře pak liberalizace obchodu se nezemědělskými výrobky a službami.

Celní závazky členských států EU jsou obsaženy v jednotlivých Listinách koncesí a závazků a všechny celní sazby jsou vázané. U zemědělských produktů dodržuje EU své závazky minimálního přístupu na trh formou celních kvót na určité výrobky. EU také snížila agregovanou míru podpory stejně tak jako hodnotu a množství subvencovaných vývozů. EU pravidelně oznamuje své aktuální celní sazby podle doložky nejvyšších výhod do Integrované databáze WTO (IDB). Smluvní clo (MFN) EU uplatňuje pouze vůči devíti členům WTO, preferenční clo EU aplikuje v rámci preferenčních obchodních oblastí (Preferential Trade Area, PTAs).

Bilaterální / Regionální dohody EU

Vedle mnohostranných jednání, Evropská unie uzavírá se třetími zeměmi bilaterální dohody či úmluvy a rovněž regionální smlouvy s integračními seskupeními a potenciálně atraktivními regiony. Již 121 zemí je těmito smlouvami propojeno na obchodní, hospodářské či sociální úrovni spolupráce s EU. Přehled těch nejdůležitějších dohod, smluv či ujednání o partnerství je v uveden v příloze č. 4.

Evropská unie taktéž udržuje úzké obchodní vztahy s jednotlivými zeměmi jako je USA, Kanada, Čína¹⁹, Japonsko a jiné, a to jak z pohledu spolupráce v rámci regionu, tak na bázi individuálního přístupu ze strany EU.

Jednostranné vztahy Evropské unie

Evropská unie rovněž zavádí jednostranná opatření na bázi dodatečných obchodních opatření s cílem zajistit stabilitu v prioritních oblastech a urychlit hospodářský rozvoj v méně vyspělých zemích. Stejně jako dimenze regionálního, respektive bilaterálního přístupu EU, se i problematika jednostranných vztahů řídí dle systému preferencí. Přístup jednostranného zacházení je tak realizována dle **Všeobecného systému preferencí** (GSP – poskytování celních preferencí, nulový či minimální vstup na EU trh třetím zemím) či podle systému **Asymetrických preferencí** (cíl zajistit stabilitu, prosperitu a svobodu v určitých regionech), nebo také podle Iniciativy **Všechno kromě zbraní (EBA)**²⁰.

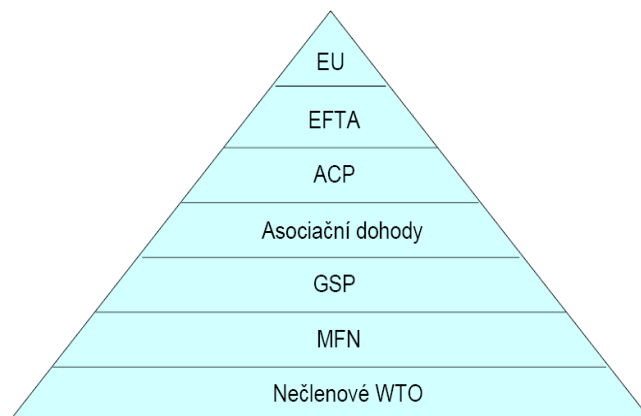
¹⁹ Čínská lidová republika stojí v popředí celé problematiky, detailnímu rozboru se bude věnovat kapitola 2 a 3, a to z pohledu samotné Číny respektive z úhlu vzájemného obchodu s EU.

²⁰ Everything but Arms (EBA) je speciální plán, který je součástí GSP, pro nejméně vyvinuté země světa (LDCs – the Least Development Countries) na bezcelní vstup na trh EU, s výjimkou zbraní a munice.

1.3.6 Preferenční zacházení EU vůči třetím zemím

Podstatou preferenčního systému je dohoda či smlouva, vesměs podepisována v rámci principu zvýhodněného (jednostranného či dvoustranného) přístupu na trh EU chudým či rozvojovým zemím. Tvoří tak vedle multilaterální a bilaterální dimenze obchodu Evropské unie, unikátní oblast jednostranného zacházení a ujednávání dohod. Princip preferenčních dohod je ustanoven a obsažen v člancích 131 a 133 Smlouvy o ES, a také v Nařízení Rady EU č. 2913/92 a v Nařízení Komise č. 2454/93. V praxi je systém preferencí aplikován skrze preferenční celní sazby, preferenčního snížení cla a preferenční kvóty ve formě nižší sazby nebo suspenze, a je tímto aplikován do dílčích mezinárodních obchodních smluv. Nárok na preferenční zacházení má země splňující kritéria a podmínky původu zboží uvedeného v mezinárodní dohodě dle stupně spolupráce. V systému stupňovitého zacházení Unie ve vztahu k třetím zemím v oblasti obchodu je preferenční zacházení EU propracováno v rámci tzv. „pyramidy preferencí“ (graf 1.3). Nejvyšším stupněm pyramidy respektive efektivní obchodní spolupráce je dosažení jednotného trhu a plné liberalizace, odstranění veškerých bariér pohybu zboží a služeb, v podmínkách EU jde o jednotný vnitřní trh.

Graf 1.3: Pyramida preferencí z pohledu EU

Zdroj: Dědek, O. Pyramida preferencí, Obchodní politika.

Evropská unie při vystupování ve vztahu k nečlenským zemím EU zaujímá výhradní zacházení výhodné pro země ACP (Africa-Caribbean-Pacific-cooperation, jde o 79 států).²¹ Dále pak pro země v rámci všeobecného systému preferencí (Generalized System of Preferences, GSP), což je privilegované a preferenční zacházení Unie vůči rozvojovým zemím v oblasti obchodu, liberalizace a odstraňování tarifních i netarifních překážek

²¹ Preferenční zacházení ze strany EU vůči státům ACP se od 1. ledna 2008 řídí na principu recipročního (oboustranného) zacházení.

obchodu. V současnosti je systém aplikován na 178 zemí světa a na výrobky se statusem snížené sazby cla či jeho úplného odstranění ve vzájemném obchodě. GSP je odsouhlasená výjimka z obecných pravidel WTO (z nediskriminační klauzule MFN) na podporu rozvojových zemí formou usnadňování vývozu spíše než přímými dotacemi a půjčkami. Evropská unie se více orientuje na nejméně rozvinuté země (princip gradace) a soustřeďuje svou pomoc skrze neekonomická kritéria (respekt k pracovnímu právu, ochrana životního prostředí, boj s omamnými látkami aj.). Příkladem ujednaných dohod typu GSP mohou být Stabilizační a asociační dohody uzavřeny se zeměmi bývalé Jugoslávie a s Albánií, jež předznamenaly možnost budoucího členství v EU. Další formou GSP jsou Dohody o partnerství a spolupráci (Partnership and Cooperation Agreement), které EU uzavřela se zeměmi bývalého Sovětského svazu nebo Program EBA (Everything But Arms), což je volný přístup na trhy EU všech produktů s výjimkou zbraní a munice²².

Doložka nejvyšších dohod (MFN) je spodní hranicí pyramidu a předznamenává poměrně volný přístup na trh partnerských stran. Posledním stupněm završující systém preferencí ze strany Společenství jsou nečlenské země WTO, tedy státy, které si nevyjednaly statut GSP (podle ustanovení WTO).

1.4 Dílčí závěr

Evropská unie jako globální hráč se zcela mimořádným hospodářským potencíonálem sehrává nepostradatelnou roli v procesu celosvětového obchodu. Společná obchodní politika je základem hospodářských vztahů se třetími zeměmi a je tudíž nástrojem regulace, realizace a implementace zájmů EU. Cílem SOP, kromě zjednodušení mezinárodní výměny a efektivního nastavení liberalizačního procesu, zůstává prvořadě proces eliminace překážek při problému zachování nástrojů na podporu obchodu. EU se snaží dostupnými nástroji zajišťovat výhodný přístup unijního zboží na trhy třetích zemí a otevírá svůj trh pro zahraniční zboží, přičemž důsledně sleduje dodržování mezinárodních pravidel obchodu. Význam Unie ve světovém obchodě nelze měřit pouze fyzickým objemem zahraničního obchodu. I mnohostranná obchodní jednání v rámci Světové obchodní organizace ukazují, že EU spolu s dalšími velmocemi hraje klíčovou úlohu v mezinárodních obchodních vztazích, tudíž je nutno aby svým rozhodným hlasem na půdě WTO prosazovala nejen zájmy EU, ale především harmonicky napomáhala ke zdokonalování a rozvoji obchodu.

²² Výjimku v programu EBA ze strany třetích zemí tvoří citlivé produkty, do roku 2006 banány a do roku 2009 cukr a rýže.

2 Charakteristika Čínské lidové republiky

Čína se jako největší asijský stát o rozloze 9 596 960 km² (4. na světě) rozkládá ve východní Asii při západním pobřeží Tichého oceánu. S potenciálním trhem pro 1,3 miliardu obyvatel, což je v globálním měřítku kolem 22 % veškeré populace, se Čína staví do popředí světových ekonomik. Čínská specifika jako jsou různorodost etnika, jazykové a náboženské disparity, či enormní hospodářský růst za poslední dekády směrem k tržní ekonomice významně ovlivňují čínské hospodářství.

Problematiku obchodní politiky Číny je nutno pochopit nejprve skrze samotnou charakteristiku Čínské lidové republiky. Obecný a zevrubný popis země ve formě analýzy jejího politického a ekonomického prostředí pomůže lépe pochopit globální význam a postavení ČLR v dynamicky se rozvíjícím světě.

2.1 Historické pozadí současné Číny

Starověk až konec nadvlády císařských dynastií

Čína patří mezi oblasti nejstarších center světové civilizace. Starověká Čína byla ekonomicky i kulturně rozvinutou zemí, kde výroba papíru, knihtisk, střelný prach a kompas znamenaly průlomné objevy čínské vědy a techniky. V již moderních dějinách Číny nelze opomenout tzv. Opiové války vedené s Velkou Británií, následek snah evropských zámořských plaveb v politice kolonialismu. Politika získání moci skrze válčení a revoluce je neodmyslitelnou součástí historie Číny. Na počátku 20. století, kdy buržoazně demokratické revoluce vedená Dr. Sunjatsenem výrazně zasáhla do dějin Číny, tomu nebylo jinak. Revoluce skoncovala s vládou dynastie Čching, vytvořila prozatímní vládu a vyhlášením Čínské republiky v Nankingu 1. ledna 1912 ukončila císařský systém, který vládl Číně přes 2000 let. V roce 1921 založili v Šanghaji zástupci komunistických skupin (mezi nimiž byl i Mao Ce-tung) Komunistickou stranu Číny (KS Číny).

Počátky komunistické ideologie v Číně

Po II. světové válce propukla v Číně občanská válka mezi Kuomintangem (Nacionalisté) a Komunistickou stranou Číny (Kungčchantang). V roce 1949 komunisté vedení Mao Ce-tungem převzali kontrolu nad pevninskou Čínou (včetně ostrova Čaj-nan), a členové Kuomintangu tak byli nuceni stáhnout se na ostrov Tchaj-wan a několik menších ostrovů (území dnešní Čínské republiky).

Čína za vlády Mao Ce-tunga

1. října 1949 vyhlásil Mao Ce-tung na pekingském náměstí Nebeského klidu Čínskou lidovou republiku (ČLR). Od 50. let minulého století nastolila ČLR svou vládu a diktaturu pod vlajkou komunistického režimu, kdy se její zahraniční i domácí politika odvíjela na základě mocenské vlády Mao Ce-tunga. Vláda ČLR, v čele s Mao Ce-tungem se v letech 1949-1978 prezentovala prostřednictvím marxistické ideologie založené na pevných socialistických základech. Maoistická vláda se orientovala na spolupráci se Sovětským svazem, a 14. února 1950 to potvrdila smlouvou o přátelství a hospodářské pomoci. Agrární reforma byla prvním krokem z mnoha snah nové komunistické diktatury jak „zlepšit“ situaci v zaostalé a zbídačelé Číně. Nešlo tehdy jen o konfiskaci statkářské půdy, nýbrž i o znárodnění kapitálu, bank, obchodních firem a soukromého vlastnictví vůbec. V neposlední řadě se jednalo o vyhlašování kampaní neboli programů gramotnosti, očkování, zvýšení kvality zemědělství a jiných. ČLR přejala od Sovětského svazu i systém ročních a víceletých plánů založených na stanovení cílů hospodářství pro dané období. Výsledky takovéto politiky však odpovídaly neefektivnosti a neobjektivnosti ve stanovování nereálných požadavků na průmyslovou, zemědělskou či jinou činnost, jakož tomu bylo i v Sovětském svazu, či tehdejším Československu. Neúspěch tzv. „vesnické kooperace“, jak je nazýván systém hospodaření, deficit kapitálu a technologií, orientace na východní blok a mnoho jiných faktorů vedl vládu ČLR v období 1958-1965 k stanovení politiky tzv. „velkého skoku“.

Jednalo se o pokus čínské vlády dohnat západní ekonomiky a nastolit pevný a jasný socialistický řád v zemi. Jednotlivé akce a plány založené na politických prioritách vlády, nikoli na ekonomických a hospodářských potřebách země, byly prováděny v etapách dle požadavků Mao Ce-tunga. Mimo jiné byly vytvořeny tzv. „lidové komuny“, obrovská zemědělská družstva fungující na principu společenství. Období Velkého skoku nemohlo skončit jinak než katastrofou. Období velké úrody a následného plýtvání vystřídaloba neúrody a nedostatku, která měla na svědomí v důsledku hladomoru smrt více než 30 milionů lidí. Neefektivní hospodářská politika Mao Ce-tunga, mnohdy označovaného za hlavního viníka politiky Velkého skoku, si vyžádala jeho odstoupení z čela Komunistické strany Číny, přestože si i nadále ve straně udržoval velký vliv. Na jeho funkci byl zvolen Liou Šao-čchi. Další významnou událostí Číny v tomto období byla ideologická roztržka se SSSR, která v důsledku znamenala pozastavení vojenské a hospodářské spolupráce.

Neústupný Mao Ce-tung však v roce 1966 inicioval tzv. Velkou kulturní proletářskou revoluci (dnes používaný termín Velká kulturní revoluce), podporovanou myšlenkou

nepřetržitě revoluce. Tato událost měla za následek izolacionismus, který uvrhl zemi na několik let do hluboké krize. Z ekonomického hlediska se jeví nevyhnutelným stanovit nový směr, reformy ať už průmyslového (příliš velké orientace na těžký průmysl), technického (zastaralé strojírenství a neefektivní technologie) či zemědělského sektoru (systém zemědělských družstev). Nový strategický cíl a směr domácí i zahraniční politiky čínské vlády stanovený Všečínským shromážděním lidových zástupců v roce 1975 byl následně umocněn úmrtím Mao Ce-tunga.

Nová reformní Čína směrem k rozvoji

Období po smrti Mao Ce-tunga (od r. 1978) je charakteristické jako doba reformní, tedy zavádění nutných změn po slabém a neefektivním maoistickém modelu vlády. Nový impulz stál u zrodu obrody ekonomické zaostalosti Číny, a tak Ústřední výbor KS Číny stanovil jasné cíle: udržení cenové stability, ekonomický růst, a také zlepšování ekonomické efektivnosti. Reformy se v 70. letech ztělesnily do tzv. „Programu čtyř modernizací“, tedy co do průmyslu, zemědělství, vědy a techniky a do národní obrany. Program však připomínal politickou záležitost, než aby se jeho priority zaměřily na rozvoj ekonomiky. Významný obrat nastal na přelomu 70. a 80. let, tehdy se KS Číny začala otevírat i světu, nastolila několik zásadních reforem a položila tak základ pro úspěšné docílení stanovených priorit své vlády.

Konkrétní reformy obsahovaly:

- ⊙ zřízení tzv. „Zvláštních ekonomických zón“ (podnikání západních investorů v Číně),
- ⊙ přijetí řady zásadních makroekonomických rozhodnutí a kontrolních opatření,
- ⊙ mechanismus fungování státem vlastněných podniků směrem k soukromému sektoru,
- ⊙ stanovení jasných vlastnických práv a zodpovědností podniků,
- ⊙ vytvoření několikastupňového systému sociálního zajištění (na rozvoj ekonomiky),
- ⊙ propojení čínského a zahraničního trhu skrze vytvoření otevřeného a jednotného tržního systému (spojení trhů měst a venkova, optimalizace rozmístění investic),
- ⊙ změnu funkce vlády při řízení ekonomiky vytvořením optimálního makro-regulačního systému (hlavní role nepřímých prostředků řízení),
- ⊙ systém rozdělování státních prostředků založený na dosahovaných pracovních výsledcích (upřednostňování efektivnosti a čestnosti při nakládání s nimi),
- ⊙ reformu obchodního sektoru (privatizace státních podniků),
- ⊙ reformy finančního sektoru, ústřední bankovníctví (People's Bank of China) odděleno od bankovníctví obchodního, navíc doplněno o banku průmyslovou a komerční.

Reformy znamenaly pozitivní nasměrování jak vnitropolitické orientace, tak i ekonomického či zahraničního potenciálu směrem k rostoucímu významu Číny jako globálního aktéra. Výsledky reform se dostavily brzy, ku příkladu v podobě růstu tempa produktu a ekonomické úrovně. Při více než dvojnásobném tempu růstu HDP a snižujících se přírůstcích obyvatel rostl HDP téměř trojnásobně (viz. tabulka 2.1). Vzestup ekonomického výkonu země byl tím progresivnější, pokud dochází ke srovnání přechodu na nový hospodářský a politický model s tranzitními ekonomikami, zejména se SSSR. Sovětský svaz a jiné ekonomiky zaznamenaly v tomto období dlouholetý a hluboký propad hospodářského růstu a ztrátu makroekonomické rovnováhy. Naproti tomu Čína zvýšila v letech 1980-2000 HDP na obyvatele téměř sedmkrát v absolutním vyjádření podle kursového přepočtu k dolaru. Pokud by Čína pokračovala tímto tempem i nadále, už v letech 2020-2025 by dostihla USA v absolutní velikosti HDP, a stala by se tak nejsilnější ekonomikou světa.

Tabulka 2.1: Ekonomická akcelerace čínského hospodářství od 70. let 20. století (%)

	1960-1970	1970-1980	1980-1990	1990-2006
HDP (průměrný meziroční růst)	6,1	5,1	10,4	10,8
Růst obyvatel	2,5	1,8	1,3	1,2
HDP/obyvatele (průměrný meziroční růst)	3,6	3,3	9,1	9,6

Zdroj: Ročenky UN World Economic and Social Survey, N.Y. 1999-2001.

Čína však restrukturalizací a změnou hospodářství neprošla ve všech oblastech ekonomiky či života obyvatel. Slabým článkem čínské ekonomiky bylo také zemědělství a nevyvážený poměr mezi lehkým a těžkým průmyslem. K nutné koordinaci, optimalizaci a vyváženosti čínské ekonomiky byla od roku 1978 přijata celá řada politických rozhodnutí a opatření, kterými došlo k rozšíření dovozu vysoce kvalitního spotřebního zboží, upřednostnění rozvoje lehkého průmyslu, výstavby průmyslových podniků prvovýroby a zaměření pozornosti na rozvoj terciární sféry. Při analyzování stávajících problémů Číny se do popředí také dostal problém roku 1989 a s tím spojená demonstrace a protesty studentů proti vládě KS Číny. Na náměstí Nebeského klidu v metropoli Pekingu propukly nepokoje, které byly tvrdě a krvavě potlačeny armádou. Tato událost uvrhla ČLR do izolace a zastavila tak na pár let veškerou zahraniční spolupráci jak s USA, tak s Evropským společenstvím.

Zahraniční význam Číny a pokračující růst ekonomiky 90. let

Na počátku 90. let se čínská vláda zasadila o položení důrazu na socialistickou modernizaci a uskutečňování politiky reform, a následného otevření se světu. Hospodářská expanze Číny s růstem výroby a investic (tzv. investice do Zvláštních ekonomických zón), spolu s utlumením některých makroekonomických jevů jako je inflace či výše úrokové míry, znamenala významný posun do popředí světových ekonomik. Na poli mezinárodních vztahů slavila Čína úspěch při jednání o připojení území Hongkongu (kolonie Velké Británie) a Macaa (portugalská kolonie) ke svému území, a tzv. politikou „jedné země, dvou systémů“ se Čína zavázala dodržovat autonomní statut jednotlivých zemí (otázky obrany a zahraniční politiky spadají pod rozhodování Ústřední vlády Číny).

21. století v Číně

Ekonomické reformy, uzavírání mezinárodních smluv, snižování rozdílů mezi vrstvou chudých a bohatých, i mezi městy a venkovem, v neposlední řadě pak mezi přímořskými a vnitrozemskými oblastmi, to jsou hlavní hnací motivy dnešní Číny. Vlastnictví státní, které bylo problémem po téměř celých 50 let komunismu, zaznamenalo průlom v přijetí tzv. Zákona o soukromém vlastnictví v březnu 2007.

Zahraničně politická orientace ČLR

Čína je členem mnoha mezinárodních organizací a regionálních uskupení jako jsou APEC²³, ASEAN²⁴, FAO, IBRD, IMF, OSN, UNESCO, WHO, Světová obchodní organizace (WTO)²⁵, mezinárodní shromáždění ASEM, Světová banka a jiné.

²³ Integrační seskupení se sídlem v Singapuru má za cíl vytvoření zóny volného obchodu se zbožím a službami. V současnosti APEC sdružuje 21 států s více než 2,5 mld. obyvatel.

²⁴ Regionální sdružení deseti rozvíjejících se států jihovýchodního cípu Asie o populaci 512 mil. obyvatel si dalo za prvořadý úkol urychlovat hospodářský růst, technologický pokrok, rozvoj zemědělského a průmyslového odvětví, podporovat společenský a kulturní rozvoj regionu. Moderní model ASEAN je založen na vzoru evropské integrace.

²⁵ Vstupu Číny do WTO předcházelo uzavření bilaterálních dohod s EU 19. května 1999 a s USA v listopadu 1999. Obchodní pozice Číny v rámci WTO podnítila Evropská unie, která tak mohla v rámci multilaterálního modelu fungování WTO uzavřít s Čínou smlouvy či dokumenty zefektivňující vzájemný obchod. Hlavními problémy před samotným vstupem bylo nepřímé prosazování práv duševního vlastnictví, bariéry vstupu na trh v oblastech stavebnictví, bankovníctví a telekomunikací, otevření trhu zahraničním investicím a produktům, vysoké sazby a kvóty uvalené na dovoz do Číny. ČLR vstoupila do WTO 11. prosince 2001, a završila tak dekádu úspěšné snahy sblížovat se s ekonomicky vyspělejšími zeměmi. Prostřednictvím WTO byl v roce 2004 schválen program spolupráce EU a Číny, který měl za úkol podporovat integraci čínské ekonomiky do světového hospodářství. Jednalo se o pětiletý program WTO, největší tohoto typu v Číně, a byl financován 15 mil. euro ze strany EU a 5 milionů euro ze strany Číny.

2.2 Politický systém v ČLR

Čína je státním zřízením autoritativní komunistický stát s prvky socialistické ideologie v čele s prezidentem Hu Jintao (Chu Ťin-tchao). Zákonodárnou složku státu tvoří Všečínské shromáždění lidových zástupců a shromáždění lidových zástupců příslušných stupňů. Výkonnou moc zastupuje Státní rada (ústřední lidová vláda, dělena na ministerstva) v čele s předsedou vlády Wen Jiabao (Wen Ťia-pao) a soudní moc Lidové soudy (vrcholným justičním orgánem je Nejvyšší lidový soud). Politické pozadí Číny je reprezentováno vládou Komunistické strany Číny a dalšími devíti „demokratickými“ stranami. Většina členů a politiků demokratických stran zaujímá vedoucí místa ve stálých výborech, lidových shromážděních, lidových vládách a v ekonomických, vzdělávacích, vědeckých a technických oborech. Demokratické strany se spolu s Komunistickou stranou Číny aktivně podílí na tvorbě politiky, jsou ideologicky spjaty a tvoří jeden celek koexistence čínské vládní jednoty.

Administrativní rozdělení země tvoří víceúrovňový systém. Hlavní správní jednotkou je provincie (23 provincií²⁶, ty jsou dále rozděleny na prefektury, okresy, městské oblasti a města). Zvláštní statut v rámci administrativního systému země zaujímají autonomní oblasti (5 oblastí)²⁷, municipality neboli samosprávná města (4 municipality)²⁸ a zvláštní administrativní regiony (Hongkong a Macao). Mimo pravomoc ústředních orgánů ČLR stojí ostrov Tchaj-wan, který Čína pokládá za 23. provincii, ale který se distancuje od existence v rámci čínského administrativního a politického aparátu.

2.3 Charakteristika čínské ekonomiky

Čínská ekonomika se v průběhu posledních dekad přeorientovala z centrálně plánovaného systému hospodářství na tržně orientovanou socialistickou ekonomiku.²⁹

2.3.1 Ekonomické reformy

Přechodu na tržně orientovanou ekonomiku pomohla nejen Národní komise pro rozvoj a reformy, v čele s ministrem Ma Kaiem, ale i masivně se rozvíjející soukromý sektor, který

²⁶ Jde o provincie: Anhui, Fujian, Gansu, Guangdong, Guizhou, Hainan, Hebei, Heilongjiang, Henan, Hubei, Hunan, Jiangsu, Jiangxi, Jilin, Liaoning, Qinghai, Shaanxi, Shandong, Shanxi, Sichuan, Yunnan a Zhejiang.

²⁷ Guangxi, Ningxia, Tibet, Vnitřní Mongolsko, Xinjiang.

²⁸ Beijing, Chongqing, Shanghai, Tianjin.

²⁹ Institucionální základnu pro realizaci reformy a přechodu na tržní ekonomiku ze zmocnění Státní rady převzala Národní komise pro rozvoj a reformy (The National Development and Reform Commission, NDRC).

je podporován zahraničními investicemi a zahraničním obchodem obecně. Čína se tak za posledních pár let stala obchodní velmocí, která díky reformám započatým v 70. letech nastartovala růst ekonomiky, bankovního sektoru, liberalizaci obchodu, fiskální decentralizaci a rovněž poskytla autonomii v oblasti státních a soukromých společností. Rapidní nárůst soukromého a veřejného sektoru³⁰ a politika otevření se světovému obchodu byly těmi nejdůležitějšími kroky, jež čínská vláda zavedla. Prostřednictvím restrukturalizace hospodářství Číny a dosažení následné efektivity výsledků se podařilo téměř desetinásobně zvýšit HDP od roku 1978. Měřeno dle parity kupní síly (Purchasing Power Parity, PPP), Čína v roce 2006 zaujímala místo druhé největší ekonomiky na světě za Spojenými státy. Faktem však zůstává, že HDP na obyvatele činí kolem 6200 USD na hlavu (dle PPP za rok 2007³¹). Až 130 milionů obyvatel Číny však spadá pod hranici úrovně chudoby, což paradoxně sekunduje s faktem, že Čína je jedním z nejdynamičtěji se rozvíjejících trhů na světě. Ekonomický rozvoj a růst se povětšinou odehrává v přímořských a pobřežních oblastech než na pevninské části země, kde se stále vyskytují obrovské rozdíly v životní i ekonomické úrovni obyvatel. Vláda stále soupeří s problémy propouštění pracovní síly z důvodů přechodu ze státního vlastnictví společností na vlastnictví soukromé. Dalším problémem zůstává migrace obyvatel, jako i zvyšující se korupce a zločinnost, znečištění životního prostředí, sociální tlak způsobený rychlou hospodářskou transformací, dále pak rigidní byrokratický aparát, a také stále silná monopolní pozice státu v tradičních sektorech hospodářství.

2.3.2 Hospodářská výkonnost ČLR

Čína v posledních letech dosáhla mimo jiné i pozitivní hospodářské výsledky, mezi nimiž figuruje růst HDP, stabilita měny, vysoké pozitivní saldo zahraničního obchodu i platební bilance, zvýšení devizových rezerv. Z ekonomického hlediska byly dosaženy zejména uplatňováním vhodné fiskální politiky a opatrné monetární politiky, proexportním zaměřením hospodářské politiky státu, zefektivněním hospodaření průmyslových podniků, konkurenceschopností čínského zboží, přílivem zahraničního kapitálu. Pozitivní fakt přílivu investic ze zahraničí je reakcí na více se stabilizující ekonomické prostředí nejen v důsledku vstupu Číny do WTO. Údaje čínského Národního statistického úřadu zaznamenaly hodnotu celkového výkonu hospodářství v roce 2006 ve výši 20,94 biliónů CNY³² (2,69 bil. USD), což

³⁰ XV. Sjezd KS Číny z roku 1997 předložil plán prodeje většiny státních podniků, vyhlášen prezidentem Ťiang Ce-minem.

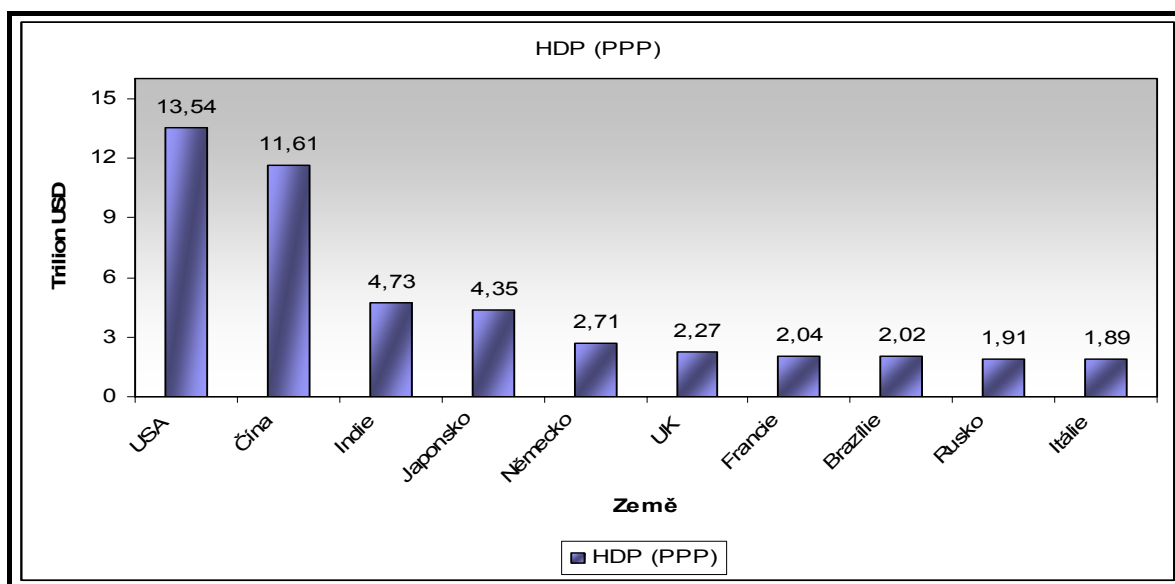
³¹ Zdroj: <http://www.euroekonom.cz/>.

³² CNY je mezinárodní symbol pro čínský Juan, tedy měnu ČLR.

znamená nárůst proti roku 2005 o 10,7% a nejvyšším nárůstem za posledních 11 let. Světová banka odhaduje růst ekonomiky ČLR v roce 2007 na 9,6 %. Index spotřebních cen dosáhl růstu 1,5 %, a inflace se udržela pod hranici 2 % (i když ještě v polovině 90. let minulého století se inflace pohybovala na hranici 24 %). Čínský vývoz v roce 2006 vzrostl o 27,2 % a import do země ve stejném období vzrostl o 20 %. Saldo obchodní bilance dosáhlo přebytku v roce 2006 177,5 miliard USD (oproti 100 mld. USD v roce 2005).

Analýza růstu hospodářství každého desetiletí (růst HDP Číny na dvojnásobek při ročním růstu 7-10 %) však ukazuje možnost, že se z bývalého ekonomického „trpaslíka“ může do roku 2020 stát hospodářský kolos překonávající výkonem USA a Japonsko dohromady. Aktuální žebříček největších světových ekonomik dle měření HDP (přepočteným paritou kupní síly, cenovou hladinou jednotlivých zemí), demonstruje čínský vzestup prostřednictvím umístění na druhé pozici hned za USA (viz graf 2.1)³³. V průběhu dvou let se podařilo Číně náskok USA v procentuálním vyjádření významně snížit. Jelikož se v následujících pěti letech očekává revalvace podhodnocené čínské národní měny (Jüan) o 20-30 %, a tempo hospodářského růstu země se udrží stále ještě v oblasti 7-10 %, je pravděpodobné, že Čína již v roce 2020 dosáhne prvenství největší světové ekonomiky na světě podle výše HDP (měřeno dle parity kupní síly).

Graf 2.1: Umístění deseti zemí s nejvyšším HDP dle parity kupní síly za rok 2007

Zdroj: Mezinárodní měnový fond.

³³ Dle Mezinárodního měnové fondu je ČLR na 3. místě s 11 606 336 mil. USD za EU a USA (rok 2007). Dle Světové banky je ČLR rovněž na 3. pozici za EU a USA, ale s výkonností 5 333 200 mil. USD (rok 2005). Dle CIA je ČLR na 3. místě za EU a USA s výkonem 7 043 000 mil. USD.

Jak již výše uvedená charakteristika mnohých makroekonomických dosažených výsledků Číny uvádí, základní údaje za rok 2006 nutné k pochopení čínského zázraku jsou přehledně zpracovány pro srovnání i níže (viz tabulka 2.2). Pozitivními faktory hospodářství ČLR byly za rok 2006 růst HDP ve výši 10,7 %, inflace 1,5 % či výše úrokových sazeb 3,25. Stálým problémem je fakt nízkého HDP na obyvatele ve výši 2000 amerických dolarů na osobu. Veřejný dluh za rok 2006 byl 22.1 % HDP, jež v tabulce není uveden. Celkové příjmy centrálního rozpočtu v roce 2007 jsou naplánovány na 2 442,1 mld. CNY (navýšení o 318,877 mld. CNY, o 15 % oproti roku 2006).

Tabulka 2.2: Základní makroekonomické ukazatele Číny za období let 2002–2006

	2002	2003	2004	2005	2006
HDP v běžných cenách (mld. USD)	1237,1	1406,0	1649,4	2279,0	2688,2
Růst HDP ve srovnatelných cenách (%)	8,3	9,3	9,5	9,9	10,7
HDP na obyvatele (USD)	963,1	1061	1270	1743	2000
Míra inflace (index spotřebitelských cen) %	- 0,8	1,2	3,9	1,8	1,5
Míra nezaměstnanosti ve městech (%)	4,0	4,3	4,2	4,2	4,1
Kurs měny v CNY (za 1 USD)	8,2773	8,2645	8,2765	8,0759	7,823
Úrokové sazby % (termínované vklady)	1,98	1,98	2,25	1,98	3,25

Zdroj: Data Národního statistického úřadu ČLR za příslušná období.

Struktura hospodářství je tvořena zemědělstvím (11,7%), průmyslem a stavebnictvím (48,9 %) a službami (39,4 %). Průmyslová výroba všech podniků v roce 2006 rostla rychle, a to o 12,5 %. Meziroční růst průmyslové výroby podniků činil 16,6%. Sektor těžby ropy a zemního plynu se nejvíce podílel na celkovém zisku průmyslových podniků, podíl činil až 19,4 %. Sektor zemědělství je významnou oblastí čínského hospodářství a důležitým zdrojem pracovních míst na venkově (pro rolníky, což jsou 2/3 obyvatelstva Číny, je to jediný způsob obživy). Zemědělství zaměstnalo v roce 2006 45 % z celkové pracovní síly. Hodnota terciárního sektoru dosáhla v roce 2006 8 270,3 mld. CNY, což představovalo růst o 10,3 % (o 0,2 procentního bodu pomalejší růst). Počet příjezdějících turistů dosáhl v roce 2006 růst na 124,94 milionů turistů (růst o 3,9 %).

2.4 Obchodní politika Číny

Obchodní sektor zaznamenal reformní snahy již na počátku 80. let a 90. let minulého století. Čínská vláda prováděla postupnou privatizaci státních podniků a předávání jich do rukou soukromých vlastníků. Došlo k restrukturalizaci maloobchodního a velkoobchodního systému. Stát postupně a plánovitě uskutečnil zejména cenovou reformu. Rapidní růst ekonomiky, úspěšná implementace mnoha reforem a pozitivní příliv zahraničních investic na počátku 21. století usnadnily cestu pro mezinárodní obchod.

2.4.1 Institucionální rámec obchodní politiky země

Současná ústava, která byla přijata roku 1982, byla dle potřeb hospodářských reforem revidována celkem čtyřikrát. Jako nejvyšší zákon země odvozuje i potřeby státu v oblasti obchodní. Následkem přistoupení k WTO v roce 2001 Čína přijala nové právo a nařízení nebo pozměnila již existující, aby dosáhla svých závazků vůči Světové obchodní organizaci. Primární právo zahrnující mezinárodní obchod je Zahraniční obchodní právo, revidováno v roce 2004. Celní zákon, kterým se řídí stanovování hodnot cel a kvót, byl pozměněn roku 2000. Dalšími zákony týkající se obchodu jsou Tarifní nařízení pro import a export, jež obsahuje rozvržení cel a kvót, právo, standardy, antidumpingová cla, vyrovnávací a ochranná opatření. Odpovědnost za obchodní politiku nese Ministerstvo obchodu (MOFCOM) a NDRC. Úkolem MOFCOM je koordinovat mezinárodní obchod ve prospěch Číny, řešit záležitosti související s obchodem, formulovat a vykládat zákon, harmonizovat domácí legislativu v rámci obchodování, čelit monopolním aktivitám a zajistit rozvoj trhu v podmínkách rovnovážného poměru exportu a importu. MOFCOM se také stará o podněcování obchodu a podpory, a to prostřednictvím Úřadu pro rozvoj obchodu, Agentury na podporu investic, Mezinárodního centra pro hospodářskou a technickou výměnu, a také Centra pro čínský zahraniční obchod.

2.4.2 Smluvní rámec obchodu ČLR

Čína vstupem do WTO přejala legální, administrativní a regulační systém Světové obchodní organizace v oblasti obchodování. Protokol o přijetí Číny do WTO a Smlouva WTO zahrnuje jako celní území Číny veškeré pevninské území včetně pobřežních oblastí, autonomních oblastí, zvláštních ekonomických zón a dalších území Číny v rámci preferenčního režimu pro cla, kvóty, daně a nařízení. Čína poskytuje celní zacházení všem

členským zemím WTO na recipročním základě. V rámci bilaterálních či regionálních smluvních vztahů má ČLR uzavřenu řadu smluv a dohod pro účely obchodování jako jsou:

- ⊗ APEC a Čína: Individuální akční plán (IAP).
- ⊗ ASEAN a Čína (ACFTA): smlouva pro komplexní hospodářskou spolupráci.
- ⊗ Deklarace z Bankoku: preference zemí Asijsko-pacifického regionu.
- ⊗ Čína, Hongkong, Macao: dohoda o bližším hospodářském partnerství (2003).

ČLR má podepsáno mnoho dalších specifických preferenčních smluv s dalšími zeměmi³⁴. V roce 2005 oznámila Čína, že by se celkový počet států se zvláštním obchodním statutem mohl zvýšit z 29 až na 39 států.

2.4.3 Obchodní bilance Číny

Růst zahraničního obchodu a vysoké kladné saldo v posledních 5 letech představovalo silnou stránku čínské ekonomiky. Objem zahraničního obchodu vzrostl z 620,8 mld. USD v roce 2002 na **1 760,7 mld. USD** v roce 2006 (vývoj exportní a importní složky za posledních 5 let znázorňuje tabulka 2.3)³⁵, což znamenalo **zvýšení o 64,75 %** oproti roku 2002. Export vzrostl na **969,1 mld. USD** a import na **791,6 mld. USD** v roce 2006.

Tabulka 2.3: Obchodní bilance v letech 2002 - 2006 (mld. USD)

Rok	Obrat	Export	Import	Saldo
2006	1 760,686	969,073	791,614	177,459
2005	1 421,906	761,999	660,118	101,881
2004	1 154,792	593,369	561,423	31,946
2003	851,207	438,371	412,836	25,534
2002	620,766	325,596	295,170	30,426

Zdroj: Čínská celní statistika. Vlastní úprava.

Export zaznamenal růst o 27,2% v roce 2006 oproti roku předchozímu. Tempo dovozu se zrychlilo o 2,4 procentního bodu na 20%. Export předčil import o 177,5 mld. USD, proti rekordnímu výsledku v r. 2005 je to opět zvýšení o 75,5 mld. USD.

³⁴ Např. spolupráce zemí Číny a Indie (Deklarace podepsaná signatáři v Bangkoku z roku 2003).

³⁵ Dle Mezinárodního měnového fondu činil obrat obchodu ČLR za rok 2006 1 312 094 mil. euro (export byl ve výši 752 846 mil. euro a import ve výši 559 248 mil. euro). Rozdílnost dat je dána používáním jiné metodiky pro zpracování či používáním jiné měny a následném přepočtu dle kurzu měn.

2.5 Dílčí shrnutí

Čína za posledních pár dekád dosáhla mnoho hospodářských a obchodních úspěchů, ekonomického rozvoje s cílem zajistit blahobyt země. Spolu s významným přílivem přímých zahraničních investic, který pozitivně stimuluje ekonomické prostředí ČLR, dosáhla Čína dalších makroekonomických úspěchů (růst HDP, snižování inflace a nezaměstnanosti, či snaha o reformy finančního, bankovního charakteru, daňového systému). V podmínkách tržní ekonomiky dosáhla země rovněž reformního postupu od státem řízené ekonomiky směrem k ekonomice tržní³⁶. V posledních letech je ČLR nejdůležitějším dovozcem ropy, oceli, mědi a dalších základních surovin, což ji řadí na 3. místo v importu a exportu na světě (rok 2006).

Přes mnoho dílčích a významných reforem a výsledků hospodaření je nutností v reformních snahách čínské vlády pokračovat. Hlavními výzvami zůstávají oblast vytváření nových pracovních míst (9 miliónů pracovních míst pro městské obyvatele) a zkvalitňování sociálních aspektů života obyvatel, dále pak pokračování v restrukturalizaci průmyslu a zachování zdrojů a ochranu životního prostředí. Další potřebou čínského reformního snažení je výzva na snížení energetické spotřeby na jednotku produkce o 4 % (zavádění moderní technologie, trvalé snižování energetické náročnosti a omezení dopadů na životní prostředí). V oblasti rozvoje vzdělávání, vědy a výzkumu se čínská vláda soustředí na zvyšování výdajů na výzkum a vývoj až do výše 1,5 % HDP a rozšíření povinné devítileté školní docházky na venkově. Další výzvou ČLR zůstává oblast sociální politiky, konkrétně důraz na posilování občanských svobod, snižování chudoby a odstranění překážek systému sociálního zabezpečení. V rámci závazků k WTO zůstává výzvou Číny otázka ochrany duševního vlastnictví a autorských práv (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPS).

³⁶ Dnes již více jak 50 % HDP a ¾ exportu je v rukou soukromého sektoru.

3 Obchodní strategie Evropské unie vůči Číně

Obchod, výměna zboží či služeb a investování jsou hnacími motory hospodářského růstu a rozvoje. Dominantní hnací sílu světového obchodu potvrzuje fakt růstu celkového obratu exportu a importu světového zboží v roce 2006 až na 14 678 mld. euro. Export v roce 2006 dosáhl úrovně 7 177 mld. euro a import v transakčních položkách zase 7 501 mld. euro. Pozitivnímu trendu nárůstu obchodních výměn ve světě napomáhá solidní růst světového hospodářství okolo 4 % a rovněž nominální růst světového obchodu kolem 8 %. Významnou roli hraje multilaterální rámec WTO, jež zastřešuje liberalizaci obchodu a odstraňování překážek obchodu. To má výrazný dopad na růst obchodních transakcí a tudíž i na růstu exportu a importu zboží a služeb (v roce 2006 růst světového exportu služeb o 11 % oproti roku předchozímu, suma exportu služeb činila 2,71 tril. USD). Neméně důležitým faktorem pozitivně stimulujícím světový obchod je nárůst cen a poptávka po surovinách, zejména po ropě a zemním plynu. V posledních letech je světový obchod charakterizován stoupajícím významem Číny a Indie, spolu s globálními silnými aktéry USA a EU. Unie spolu s Čínou stojí v popředí globálního růstu obchodu a liberalizačního procesu. Obchodní význam těchto velmocí je úzce spjat s významem změn struktury a procesu obchodování na světových trzích. Právě tyto dva kritičtí obchodní partneři jsou podrobněji analyzováni v následujících kapitolách a stali se vodítkem této práce směrem k pochopení významu obchodu v globálním měřítku či na úrovni EU a Číny.

3.1 Postavení EU ve světovém obchodě

Evropská unie s více jak 490 miliony obyvateli (7 % obyvatel světa) je po Číně a Indii třetí nejlidnatější oblastí na světě. Trh EU o rozloze cca 4 miliony km² (sedmé místo na světě) poskytuje nejen obchodní, hospodářské a finanční příležitosti, nýbrž nabízí unikátní postavení EU ve vystupování na světové úrovni jako celistvého partnera. EU je nejsilnější ekonomika světa s objemem bohatství, tedy **HDP 14 953 057 mil. USD**³⁷ (měřeno dle PPP, za rok 2007). Silná obchodní pozice ve světě je doložena prvním místem v exportu ve výši 1 166,1 mld. euro (16,2 % světového exportu), a druhým místem v importu zboží a služeb ve výši 1 350,5 mld. euro (18,0 % světového importu). Celkový **obrat obchodu 2 516,6 mld. euro** (17,1 % světového obratu obchodování ve světě) tak ukotvil Unii na předním místě ve světovém

³⁷ Dle Světové banky činí HDP EU za rok 2006 13 018 500 mil. USD a dle CIA Factbook činil HDP 14 440 000 mil. USD.

obchodu. **Obchodní bilance** Evropské unie v roce 2006 zaznamenala **záporné saldo 184 385 mil. euro**. Pokračuje tak trend narůstajícího deficitu obchodní bilance v důsledku vysokého dovozu paliv, maziv a ropných výrobků, stejně jako textilu, techniky a strojních zařízení. EU je hlavním obchodním a hospodářským partnerem pro většinu rozvojových zemí a rovněž strategickým trhem pro světově nejrozsáhlejší ekonomiky světa jako je USA, Čína, Rusko nebo USA. Tabulka 3.1 prezentuje postavení EU v rámci světového obchodu z hlediska importu, exportu a obchodní bilance. EU jako celek či prostřednictvím jednotlivých států zaujímá horní příčky žebříčku světového obchodu.

Tabulka 3.1: Postavení EU ve světovém obchodu za rok 2006

Pořadí	Import	Mld. €	% Svět	Pořadí	Export	Mld.€	% Svět	Pořadí	Imp.+Exp.	Mld. €	% Svět
	Svět	7 501	100,0		Svět	7 177	100,0		Svět	14 678	100,0
1	USA	1 491,6	19,9	1	EU-25	1166,1	16,2	1	EU-25	2516,6	17,1
2	EU-25	1350,5	18,0	2	USA	804,8	11,2	2	USA	2 296,5	15,6
3	Čína	559,2	7,5	3	Čína	752,8	10,5	3	Čína	1 312,1	8,9
4	Japonsko	443,2	5,9	4	Japonsko	478,3	6,7	4	Japonsko	921,5	6,3
5	Kanada	301,4	4,0	5	Kanada	308,2	4,3	5	Kanada	609,6	4,2
6	Hongkong	245,8	3,3	6	Jižní Korea	251,6	3,5	6	Jižní Korea	496,1	3,4
7	Jižní Korea	244,5	3,3	7	Hongkong	246,1	3,4	7	Hongkong	491,9	3,4
8	Mexiko	190,7	2,5	8	Rusko	230,5	3,2	8	Singapur	385,8	2,6
9	Singapur	177,4	2,4	9	Singapur	208,4	2,9	9	Mexiko	374,4	2,6
10	Indie	149,1	2,0	10	Mexiko	183,7	2,6	10	Rusko	335,0	2,3
11	Švýcarsko	138,3	1,8	11	S. Arábie	144,7	2,0	11	Švýcarsko	249,8	1,7
12	Austrálie	113,3	1,5	12	Malajsie	124,0	1,7	12	Indie	243,9	1,7
13	Turecko	107,5	1,4	13	Brazílie	112,2	1,6	13	Malajsie	221,9	1,5
14	Rusko	104,6	1,4	14	Švýcarsko	111,6	1,6	14	Austrálie	206,3	1,4
15	Thajsko	98,0	1,3	15	Thajsko	101,1	1,4	15	S. Arábie	200,3	1,4
16	Malajsie	97,9	1,3	16	Norsko	96,4	1,3	16	Thajsko	199,1	1,4
17	SAE	89,8	1,2	17	Indie	94,9	1,3	17	Brazílie	193,0	1,3
18	Brazílie	80,8	1,1	18	Austrálie	93,0	1,3	18	SAE	176,7	1,2
19	Indonésie	70,5	0,9	19	Indonésie	87,9	1,2	19	Turecko	175,0	1,2
20	Jižní Afrika	58,5	0,8	20	SAE	86,8	1,2	20	Indonésie	158,4	1,1

Zdroj: DG Trade. Vlastní úprava.

3.1.1 Teritoriální charakter obchodu Evropské unie

Na teritoriální struktuře obchodu Unie se výrazně podílí velmoci a vyspělí obchodní partneři, kteří zaujímají nejvyšší podíl na obchodu (viz tabulka 3.2). Prvenství v exportu Unie si stále drží Spojené státy, jež jsou nejvýznamnějším odbytištěm evropských výrobků (hodnota vývozu za rok 2006 činila 267 672 mil. euro). Struktura importu se měnila ve prospěch narůstajícího významu Číny. ČLR přebrala vedení co do vývozu zboží do Unie po

Spojených státech a s částkou 191 342 mil. euro dominuje struktuře dovozu do Unie. Největším obchodním partnerem EU z pohledu celkového obrátu jsou Spojené státy americké³⁸ (obchodní obrát s EU za rok 2006 činil 18 % z celkového obrátu, tedy 443 486 mil. euro), následované Čínou (obráť ve výši 254 590 mil. euro, což je asi 10,5 % celé sumy) a Ruskem (208 638 mil. euro, což činí 8,5 % z celkového obrátu obchodu s EU).

Tabulka 3.2: Hlavní obchodní partneři Společenství v letech 2005 a 2006

EU Export	2006		2005	
	Pořadí	Mil €	Pořadí	Mil €
Svět		1 166 109		1 062 638
USA	1	267 672	1	251 813
Švýcarsko	2	86 392	2	82 436
Rusko	3	71 791	3	56 572
Čína	4	63 248	4	51 646
Turecko	5	46 350	6	41 883
Japonsko	6	44 588	5	43 641
Norsko	7	38 056	7	33 768
Kanada	8	26 473	9	23 768
SAE	9	24 654	8	25 341
Indie	10	24 030	10	21 092
J. Korea	11	22 809	13	20 156
Hongkong	12	21 589	12	20 434
Austrálie	13	21 274	11	20 714
J. Afrika	14	19 822	14	18 084
Singapur	15	19 430	15	17 248

EU Import	2006		2005	
	Pořadí	Mil €	Pořadí	Mil €
Svět		1 350 494		1 182 476
Čína	1	191 342	2	158 481
USA	2	175 813	1	162 545
Rusko	3	136 847	3	109 612
Norsko	4	79 019	5	67 083
Japonsko	5	75 631	4	73 417
Švýcarsko	6	70 822	6	66 133
Turecko	7	38 488	8	33 617
J. Korea	8	38 064	7	33 879
Brazílie	9	26 175	10	23 449
Taiwan	10	26 139	9	23 834
Libye	11	25 736	13	19 814
Alžírsko	12	24 125	12	20 879
S. Arábie	13	23 440	11	22 574
Indie	14	22 326	14	18 915
Kanada	15	19 518	16	17 170

Zdroj: DG Trade EU. Vlastní úprava.

3.1.2 Komoditní a sektorová struktura EU obchodu

Neméně důležitou stránkou obchodování Společenství je vedle teritoriální struktury obchodu rovněž struktura komoditní a sektorová. Komoditní struktura unijního obchodu a její začlenění v sektoru hospodářství prezentuje skrze podíly v mil. euro a procent tabulka 3.3.

³⁸ Dvousměrné obchodní toky plynoucí přes Atlantik dosahují téměř 450 miliard euro ročně.

Tabulka 3.3: Struktura komodit z pohledu exportu a importu Společenství

EU a IMPORT			EU a EXPORT		
Komodita	Mil. €	%	Komodita	Mil. €	%
CELKOVĚ	1 350 494	100	CELKOVĚ	1 166 109	100
Strojní a dopravní zařízení	402 556	29,8	Strojní a dopravní zařízení	514 564	44,1
Pohonné hmoty	334 067	24,7	Produkty chemického rázu	186 244	16,0
Průmyslové zboží	187 254	13,9	Zboží zpracovatelského rázu	168 561	14,5
Zboží zpracovatelského rázu	161 154	11,9	Průmyslové zboží	132 118	11,3
Produkty chemického rázu	108 153	8,0	Pohonné hmoty	48 608	4,2
Potraviny a zvířata	60 738	4,5	Potraviny a zvířata	39 966	3,4
Surový materiál	56 669	4,2	Zemědělské a jiné zboží	29 615	2,5
Zemědělské a jiné zboží	28 544	2,1	Surový materiál	25 413	2,2
Nápoje a tabák	6 047	0,4	Nápoje a tabák	18 524	1,6
Živočišné/rostlinné oleje,tuky	5 302	0,4	Živočišné/rostlinné oleje,tuky	2 554	0,2

Zdroj: DG Trade. Vlastní zpracování.

U sektorového rozlišení obchodu je patrná dominance strojního a chemického průmyslu. Výrazný podíl na bilanci obchodu má textilní průmyslu a oděvnictví, kde téměř 45 % podílu má Čína. Rovnovážný stav v sektoru dopravních prostředků a zařízení je výrazně převážen na stranu exportu, tudíž do sfér pozitivních čísel. Naopak tomu je v strategickém sektoru energie a paliv, kde je EU jednoznačně závislá na dovozu surovin, především ropy a zemního plynu.

3.1.3 Přímé zahraniční investice EU

Významným činitelem, který stimuluje unijní obchod, je příliv přímých zahraničních investic (FDI) do Evropské unie. Unie vykazuje stálou atraktivnost a zájem zahraničních investorů. V roce 2005 činil čistý tok FDI 82 752 mil. euro, což znamenalo podstatný nárůst z předchozích let (viz příloha č. 5). Příliv investic činil kolem 70 000 mil. eur (největší podíl kladného přílivu zaznamenali Velká Británie, Francie a Lucembursko)³⁹, a odliv do zahraniční ze strany investiční činnosti EU 152 541 mil. eur (nejvýrazněji se na odlivu investic účastnili Nizozemsko, Velká Británie, Německo)⁴⁰. Roční EU statistika FDI tak podává transparentní náhled toků a kapitálových podílů v EU, který ukazuje jednotlivé zaměření zemí EU, kdo a jak investuje, do kterých sektorů a zemí.

³⁹ Největší podíly na přílivu zahraničních investic do EU měla Severní Amerika 56 %, Centrální Amerika 14 % a Asie 8 %.

⁴⁰ Největší podíly na přílivu zahraničních investic z EU měla Severní Amerika 41,2 %, Asie 13,5 % a Karibská oblast.

3.2 Postavení Číny ve světovém obchodě

Čínská lidová republika, jako čtvrtý největší stát světa a nejlidnatější země představuje, v současném systému obchodování jeden z nejdynamičtější se rozvíjejících trhů na světě. V roce 2006 Čína zaujímala místo druhé největší ekonomiky na světě za Spojenými státy měřeno ukazatelem HDP dle PPP (dle metodiky Mezinárodního měnové fondu je ČLR na 3. místě s 11 606 336 mil. USD za EU a USA za rok 2007). Pomyslné prvenství tržní ekonomiky ve světě převzala Čína od USA prostřednictvím ukazatele nejvyšší tržní hodnoty podniků a společností země. ČLR má v první desítce čtyři podniky s vedoucí pozicí firmy PetroChina, jejíž tržní hodnota dosahovala 724 miliard dolarů. V oblasti obchodování Čína vystupuje jako aktér komplexního systému světového obchodování, a to především prostřednictvím vstupu do WTO v roce 2001. Celkový obrat obchodu tak rok od roku rostl, a v roce 2006 zaznamenal 1 312,1 mld. euro, což je 8,9 % celkové obratu obchodu na světě⁴¹. Exportní složka obchodního obratu 752,8 mld. euro (10,5 % z celkového světového exportu) a importní složka obratu 559,2 mld. euro (7,5 % z celkového importu) znamenala dynamický nárůst oproti předešlým obchodním aktivitám ČLR.

3.2.1 Teritoriální struktura čínského obchodu

Pokud jde o hlavní obchodní partnery Číny (viz tabulka 3.4) pozitivní výsledek v obchodní bilanci dosáhla ČLR s USA a EU, zápornou bilanci si drží s Ruskem a s asijskými sousedy Japonskem, Jižní Koreou a Taiwanem. Dle obratu patří mezi největší obchodní partnery Číny v roce 2006 Evropská unie (216 207 mil. euro), USA (208 908 mil. euro) a Japonsko (164 749 mil. euro).

⁴¹ Postavení Číny ve světovém obchodu rovněž viz kapitola 3.1, tabulka 3.1.1 znázorňují postavení EU a jiných zemí.

Tabulka 3.4: Hlavní obchodní partneři Číny za rok 2006

Hl. partneři Číny - import				Hl. partneři Číny - export				Hl. partneři Číny - obrat			
Pořadí	Import	Mil. euro	% svět	Pořadí	Export	Mil. euro	% svět	Pořadí	IM + EX	Mil. euro	% svět
	Svět	559 248	100,0		Svět	752 846	100,0		Svět	1 312 094	100,0
1	Japonsko	91 913	16,4	1	USA	161 824	21,5	1	EU	216 207	16,5
2	EU	71 716	12,8	2	EU	144 491	19,2	2	USA	208 908	15,9
3	Korea	71 285	12,7	3	Hongkong	123 361	16,4	3	Japonsko	164 749	12,6
4	USA	47 084	8,4	4	Japonsko	72 835	9,7	4	Hongkong	131 928	10,1
5	Malajsie	18 712	3,3	5	Korea	35 364	4,7	5	Korea	106 648	8,1
6	Austrálie	15 234	2,7	6	Singapur	18 403	2,4	6	Singapur	32 431	2,5
7	Thajsko	14 255	2,5	7	Rusko	12 563	1,7	7	Malajsie	29 458	2,2
8	Filipíny	14 029	2,5	8	Kanada	12 317	1,6	8	Rusko	26 483	2,0
9	Singapur	14 028	2,5	9	Indie	11 578	1,5	9	Austrálie	26 048	2,0
10	Rusko	13 920	2,5	10	Austrálie	10 814	1,4	10	Thajsko	22 004	1,7
11	S.Arábie	11 973	2,1	11	Malajsie	10 746	1,4	11	Indie	19 887	1,5
12	Brazílie	10 244	1,8	12	SAE	9 057	1,2	12	Filipíny	18 582	1,4
13	Angola	8 675	1,6	13	Thajsko	7 749	1,0	13	Kanada	18 402	1,4
14	Hongkong	8 567	1,5	14	Indonésie	7 506	1,0	14	Brazílie	16 101	1,2
15	Indie	8 309	1,5	15	Mexiko	7 003	0,9	15	S.Arábie	15 985	1,2

Zdroj: DG Trade a IMF. Vlastní úprava.

3.2.2 Komoditní struktura čínského obchodu

Dominantní postavení ve struktuře obchodu ČLR sehrávají stroje a dopravní zařízení, potraviny a další zpracovatelské výrobky. Nejvýznamnějšími vývozními komoditami (viz tabulka 3.5) jsou přístroje na automatické zpracování dat a jejich části, telekomunikační zařízení, zařízení na zaznamenání a reprodukci zvuku, elektrické stroje, zařízení a jejich části, oděvy a oděvní doplňky, textilní příze a vlákna a rovněž hračky a jejich komponenty (ČLR je největší exportér na světě). Mezi důležité dovozní komodity (viz také tabulka 3.5) patří elektrické stroje, zařízení a jejich části, odborné, vědecké a měřicí nástroje a přístroje, kancelářské přístroje a přístroje na automatické zpracování dat, ropa, organické chemikálie. Kvóty na dovoz platí v Číně na všechny hlavní zemědělské produkty, např. pšenici, kukuřici, rýži, sójový olej, palmový olej, cukr, vlnu, bavlnu, umělá hnojiva atd.

Tabulka 3.5: Komoditní struktura Čínského exportu a importu

Komodity	Vývoz z ČLR		Dovoz do ČLR	
	mld. USD	%	mld.USD	%
Potraviny a živá zvířata	25,722	14,4	9,997	6,5
Nápoje a tabák	1,193	0,9	1,041	33,0
Surové materiály	7,862	5,0	83,164	18,4
Nerostná paliva, maziva	17,776	0,9	89,002	39,2
Oleje a tuky	0,373	39,4	3,938	16,8
Chemikálie	44,531	24,5	87,079	12,0
Tržní výrobky	174,836	35,4	86,960	7,2
Stroje, dopravní prostředky	456,364	29,6	357,107	22,9
Různé výrobky	238,029	22,6	71,295	17,1
Nezatříděné komodity	2,388	48,7	2,030	1,1

Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Vlastní úprava.

3.2.3 Přímé zahraniční investice Číny

Příliv přímých zahraničních investic (Foreign Direct Investment, FDI) do Číny dosahuje od počátku 90. let úctyhodné výše. V letech 1985-92 byla průměrná roční hodnota zahraničních investic v Číně 3,9 mld. USD, v letech 1993-2000 pak až 38 mld. USD. V roce 2004 dosáhly FDI rekordní úrovně, když se jejich příliv do země zvýšil o 13,3 % v porovnání s rokem 2003. Rok 2005 přinesl očekávané snížení investic ze zahraničí (poklesl o 0,5 % na 60,3 mld. USD). Objem přímých zahraničních investic se v roce 2006 zvýšil o 4,5 % na hodnotu **63 mld. USD**. Za první polovinu roku 2007 využila Čína 41,95 mld. USD přímých zahraničních investic, což je v porovnání s obdobím minulým nárůst o 12,8 %.

Dle sektoru hospodářství dominují investice v terciárním sektoru (podíl 56,3 %, s růstem 23,3 %), poté v sekundárním sektoru (podíl 42,5 %, s nárůstem 25,9 %). Dle teritoriální struktury jsou nejvýznamnějšími investory v Číně Hongkong (20,23 mld. USD), Panenské ostrovy (11,25 mld. USD), Japonsko (4,598 mld. USD), Korejská republika (3,895 mld. USD) a USA (2,865 mld. USD).⁴²

Investování v ČLR skýtá i vysoká rizika, jde o velkou byrokracii, korupci, liknavost státních úředníků, časté změny pravidel a úpravy smluvních podmínek, mnohé technické

⁴² Národní čínská celní statistika, rok 2006.

překážky či vysoké náklady. Největší riziko však spočívá v odlišnosti a různorodosti podnikatelského prostředí a mentality lidí a jiné prvky lidského charakteru.

3.3 Obchodní vztahy EU s Čínou

EU a Čína tvoří po USA v současnosti největší a nerozvíjející se ekonomická centra světa. V moderní době vzrůstá důležitost obchodu v procesu globalizace a EU a Čína se nesporně zasazují o lepší fungování na poli mezinárodního obchodu. Po celé historické údobí, kdy se ES snažilo o zdokonalování obchodní politiky na své půdě, docházelo rovněž ke vzájemnému obchodu mezi Čínou a Společenstvím, který urychlil proces reforem čínského hospodářství a ekonomiky jako takové v 80. letech. Základem vztahů obou zemí se stala **Dohoda o obchodu a hospodářské spolupráci mezi EHS a ČLR**, jež vstoupila v platnost v roce 1985. Tato dohoda, která nahradila dřívější verzi dohody z r. 1978, zahrnuje ekonomické a obchodní vztahy.

V současnosti lze charakterizovat vzájemnou spolupráci EU a Číny na bázi zpřísněného postoje EU vůči Číně. Čína je v současné době největším evropským dovozcem průmyslových výrobků, vývozy Evropské unie do země jsou však mnohem nižší, vytváří se tak propastná mezera a záporné saldo obchodní bilance EU vůči Číně. Příčinou negativních nálad EU v důsledku záporného salda obchodu jsou přetrvávající obchodní překážky na straně Číny v podobě necelních bariér a diskriminačních opatření.

3.3.1 Smluvní rámec spolupráce EU a Číny

Evropské společenství navázalo s ČLR diplomatické vztahy již v roce 1975 po návštěvě evropského komisaře Christophera Soamese v Číně. Základem aktivních vztahů mezi ČLR a ES se stala Dohoda o obchodu a hospodářské spolupráci, podepsaná v roce 1978, jež byla nahrazena roku 1985 jako hlavní právní rámec spolupráce a stanovila základní oblasti ekonomické, obchodní a komerční součinnosti. V 80. letech ES a Čína uzavřeli i další smlouvy, jako byla v roce 1979 Smlouva o obchodu s textilem, jež tak předznamenala významný krok k začlenění Číny do Všeobecného systému preferencí ES (v současnosti se Čína podílí na GSP 11 %, což nejvíce ze všech zemí).

Dalším milníkem spolupráce dvou obchodních partnerů byl rok 1995, kdy Evropská komise představila perspektivní strategii vztahů nazvanou „Dlouhodobá politika zaměřená na

vztahy mezi EU a Čínou“. Strategie prezentovala spolupráci ve třech pilířích, a to v rámci politického dialogu, obchodních vztahů a rovněž v oblasti kooperačních programů mezi EU a Čínou⁴³. Strategie se tak stala součástí nové koncepce pro Asii s cílem posilovat koordinaci aktivit mezi EU a Čínou a pozitivně Čínu směřovat k vstupu do GATT, respektive do WTO. V roce 1999 byla mezi EU a Čínou podepsána bilaterální dohoda o vstupu Číny do WTO. ČLR se podpisem zavázala plnit jednotlivé požadavky v oblastech liberalizace trhu telekomunikací (má dojít k 49 % otevření trhu s mobilními telefony), prodeje motorových vozidel, sektoru bankovníctví, pojišťovnictví a právních služeb. Důležitým aspektem bilaterální dohody bylo zlepšení tržního přístupu v oblasti zemědělství (zejména u řepky olejky, vína, mléčných výrobků), u státně vlastněných podniků (u ropy, zemního plynu, hedvábí a jiných strategických surovin mezinárodního obchodu), v otázkách vytváření společných podniků na bázi rovnocenného podílu v bankovníctví a pojišťovnictví. V neposlední řadě se diplomacie v rámci těchto smluv zaměřila na eliminaci či omezení celní ochrany u více jak 150 položek (např. u strojů, textilu, alkoholu, chemie, obuvi) a odstranění preferencí uplatňovaných na čínské domácí výrobky v oblasti alkoholu, tabáku, chemikálií a léčiv. Před vstupem do WTO se také ČLR zavázala k realizaci hospodářských a sociálních reforem, jakož i eliminaci překážek bránících vstupu konkurence na čínský trh. V roce 2001 bylo zakončeno patnáctileté vyjednávání o vstupu Číny do WTO, a v prosinci téhož roku země podepsala smlouvu o vstupu do WTO. ČLR se tak stala 143. členem Světové obchodní organizace a již během několika let přineslo její členství všem zúčastněným mezinárodního obchodu v rámci WTO řadu výhod.

Počátek 21. století neznamenal přelom v obchodní oblasti jen pro Čínu v rámci WTO, nýbrž i na poli spolupráce s Evropskou unií. Roku 2001 Komise rozhodla o přijetí koncepce „Strategie EU vůči Číně: Implementace sdělení z roku 1998 a budoucí kroky pro efektivnější politiku EU“⁴⁴, jež nastiňovala budoucí rozvoj vztahů EU a Číny při vytyčení krátkodobých a střednědobých aktivit na dosažení cílů. Významnými body sdělení jsou proces integrování Číny do mezinárodního obchodu, podpora přechodu tranzitní Číny k otevřené společnosti, lepší využití exitujících zásob EU a Číny a růst významu EU v Číně. V roce 2003 EU přijala nový dokument **„Dozrávající partnerství: společné zájmy a změny ve vztazích EU a Číny“** (A maturing partnership: shared interests and challenges in EU-China relations), jenž

⁴³ Čtvrtá oblast spolupráce Sektorový dialog a smlouvy byla přijata v dalších letech. Zahrnuje více jak 20 oblastí kooperace od vědy a techniky až po záležitosti životního prostředí.

⁴⁴ Přejato z anglického originálu „EU Strategy towards China: Implementation of the 1998 Communication and Future Steps for a more Effective EU Policy“.

měl nahradit sdělení Komise z roku 2001 a strategický dokument „**Budování komplexního partnerství s Čínou**“ (Building a Comprehensive Partnership with China) z roku 1998. Nahrazení předchozích dokumentů má zachovat liniovou osu a rozpracovat jednotlivé oblasti spolupráce cestou dalšího rozvoje. Strategie partnerství definuje jednotlivé konkrétní akce a aktivity v rámci 2-3 let, a to zejména:

- ⊙ v zapojení Číny do komplexnější a hlubší spolupráce formou bilaterálního či multilaterálního politického dialogu,
- ⊙ na podporu integrace ČLR do světové ekonomiky prostřednictvím efektivnějšího zapojení se do obchodního systému WTO,
- ⊙ při dodržování lidských práv a hodnot formou přechodu k otevřené společnosti,
- ⊙ na zvyšování významu a důležitosti EU v Číně.

Mimo strategické partnerství v oblasti hospodářství a obchodu, Evropská unie podporuje Čínu také prostřednictvím finančních plánů. V roce 2004 byl přijat kooperační program financovaný Unií 15 milionů euro a Čínou 5 milionů euro. Principem programu je pomoc ze strany EU Číně při implementaci závazků a povinností přijatých ve WTO. Samotná realizace programu je rozložena do období pěti let pokrývajíc témata zemědělství, technické bariéry obchodu, aspekty vynucování práv duševního vlastnictví, celní a regulační systém dovozu a vývozu, transparentnost a politický rozvoj, či oblast sanitárních a fytosanitárních opatření.

Přelomové období ve spolupráci mezi EU a Čínou nastalo v letech 2006 a 2007. EK vydala pracovní zprávu bližšího partnerství a růstu odpovědnosti „**EU a Čína obchod a investice: Konkurenceschopnost a partnerství**“⁴⁵, jenž zdůrazňovala důležitost a výhodnost vzájemné otevřenosti ekonomik, konkurenceschopnosti a lepšího tržního přístupu, spolu s potřebami zlepšení znalostí a podpory podnikání v Číně. V roce 2006 Evropská komise rovněž uvedla strategii směrem k Číně „**EU a Čína: Bližší partnerství, rostoucí povinnosti**“⁴⁶. Na jednání již v pořadí 9. summitu mezi EU a Čínou konaného v Helsinkách na podzim 2006 se smluvní strany zavázaly otevřít dialog o novém komplexním rámci spolupráce.

⁴⁵ Název je přejat z anglického originálu „EU-China trade and investment: Competition and Partnership”.

⁴⁶ Název je přejat z anglického originálu „EU-China: Closer partners, growing responsibilities“.

Na základě vývoje vztahů Unie s Čínou od roku 1978, kdy započala formální kooperace, se vzájemný obchod desetinásobně zvýšil a v roce 2006 přinesl obrat okolo 255 mld. euro. Tomuto růstu přinejmenším napomáhalo uzavírání řady dalších bilaterálních dohod, ať už na bázi hospodářské spolupráce či na principech směřující k liberalizaci obchodu ve světě. Snahou EU tehdy bylo rozšířit a prohloubit politický dialog s Čínou na světové úrovni, podporovat čínský přechod k otevřené společnosti založené na právu a účtě k lidským hodnotám, povzbuzovat pokračující integraci Číny do světové ekonomiky prostřednictvím světového obchodu a hospodářských a sociálních reforem. Příkladem můžou být Program spolupráce v oblasti vědy a technologie (z roku 1983), Energetický dialog mezi EU a Čínou (z roku 1994), Dohoda o námořní dopravě (2002), Dohoda o spolupráci v rámci satelitního navigačního programu Galileo (2003), Dohoda o statutu ověření cílové země (z roku 2004), Dohoda o celní spolupráci (2004) a mnoho dalších dílčích smluv.

Vzájemné vztahy EU a Číny jsou rozvíjeny a upevňovány i prostřednictvím politického dialogu, jenž formou summitů (konají se jednou ročně buď v Bruselu nebo Beijingu), představuje pevnou vyjednávací pozici pro jednotlivé diplomacie EU a Číny. Jednání summitů napomáhá k řešení sporů či otázek spjatých z problematiky oblastmi obchodu. První summit EU a Číny se konal v Londýně v roce 1998, a mimo jiné představil novou Dohodu o spolupráci v oblasti vědy a technologie. Zatím poslední setkání čínských a unijních představitelů se konalo 28. listopadu 2007 v Pekingu. Agenda summitů se zaměřila na široký záběr bilaterálních, regionálních a mezinárodních záležitostí včetně otázek Myanmaru, Koreji, Kosova, změny klimatu a energetické problematice. Sektorové oblasti diskuze zahrnovaly oblasti investic, životního prostředí či vzdělávání.

3.3.2 Autonomní opatření EU vůči Číně

Autonomní zacházení ze strany EU podstatně doplňuje smluvní rámec obchodní spolupráce mezi EU a ČLR. Autonomní opatření EU vůči ČLR zahrnuje všechna opatření týkající se dovozu a vývozu zboží, která uplatňuje Unie mimo rámec smluvních závazků vůči třetím státům. Autonomní nástroje obchodní politiky EU se člení na oblast tarifních a netarifních. Mezi tarifní nástroje společné obchodní politiky patří **cla** a **celní kvóty**, **celní stropy** nebo třeba **daně** a **poplatky**. K netarifním nástrojům se řadí dovozní přírážka, dovozní depozitum, sledování dovozu a vývozu, množstevní omezení vývozu nebo dovozu, zavedení minimální ceny, dohody o dobrovolném omezení vývozu, pravidla původu či obchodní předpisy, exportní subvence, dovozní a vývozní licence nebo kontrolní mechanismy.

EU navázala své tarifní a celní sazby na systém WTO při aplikaci autonomního či smluvního clo. Tarifní rozpětí EU se skládá z 90 % clem ad-valorem⁴⁷ a 10 % non ad-valorem (specifické clo 6,4%, smíšené 2%, alternativní 0,7% a variabilní 0,9%). Průměrné aplikované smluvní clo činí 6,9% v roce 2006 oproti 6,5 % v roce 2005, důvodem byl klesající trend cen importu specifických zemědělských výrobků k non ad-valorem tarifům. Celková průměrná sazba cla v EU v roce 2006 činila 5,4 %, u zemědělských výrobků 15,4 % a u nezemědělských 3,9 %. Strukturovaný přehled jednotlivých sazeb cel aplikovaných⁴⁸ Unii vůči třetím zemím uvádí tabulka 3.6.

Tabulka 3.6: Struktura MFN tarifů EU 2004 a 2006 (%)

	2004	2006	2006 vázaná celní sazba ⁴⁹
1. Vázaná sazba (% ze všech)	100,0	100,0	100,0
2. Tarify nepodléhající clu(%ze všech)	26,9	26,0	25,2
3. Non-ad valorem tarif (%ze všech)	9,9	10,0	10,0
4. Tarifní kvóty (% ze všech)	3,3	3,4	3,4
5. Non-ad valorem tarif bez AVEs (% ze všech)	2,7	2,1	2,1
6. Jednoduchá průměrná tarifní sazba	6,5	6,9	7,0
Zemědělské produkty	16,5	18,6	18,6
Nezemědělské produkty	4,1	4,0	4,1
Zemědělství, lov, lesnictví a rybolov (ISIC ⁵⁰ 1)	10,0	10,9	11,2
Těžba a dolování (ISIC 2)	0,2	0,3	0,3
Průmyslová výroba (ISIC 3)	6,4	6,8	6,9
7. Domácí tarifní vrcholy	5,8	5,6	5,8
8. Mezinárodní tarifní vrcholy	8,6	9,0	9,3

Zdroj: WTO 2006.

Jako výsledek přístupu ke Světové obchodní organizaci z roku 2001, sloučila Čína 100 % svých tarifních sazeb se systémem WTO, a dostála tak svým závazkům na progresivní snižování dovozních cel na zemědělské a jiné výrobky. V roce 2006 všechny celní sazby aplikované na zemědělské výrobky byly ad-valorem. Aplikované celní sazby klesly z 23,1 % v roce 2001 na 15,8 % v roce 2006. Průměrná finální vázaná sazba byla v roce 2006 na úrovni 10 %, u zemědělských výrobků 15,8 % a u nezemědělských produktů 9,1%. V rámci

⁴⁷ Clo ad-valorem neboli clo hodnotové pokrývá většinu položek z celního sazebníku. Používá se v celním a daňovém systému, jako způsob vyměření výše cla procentní sazbou proporcionálně k celní hodnotě zboží nebo spotřební daně u prodávávaného zboží.

⁴⁸ Skutečně reálně používaná celní sazba při dovozu, která nemůže být nikdy vyšší než sazba vázaná.

⁴⁹ Vázaná celní sazba představuje závazek EU z předchozích jednání ve WTO. Tuto sazbu nemohou členové WTO jednostranně zvyšovat a její hodnota je uvedena v listině koncesí Uruguayského kola. Rozdíl mezi přijatým závazkem a sazbou, jež se ve skutečnosti uplatňuje se také nazývá „policy space“, tedy prostor, který má vláda pro vykonávání své celní politiky

⁵⁰ ISIC je nástroj mezinárodní průmyslové standardizace používaný WTO ke klasifikaci druhů výrobků.

statistického ohodnocení tarifů lze rozpoznat jisté odchylky středních hodnot, a to především v oblasti zemědělství (jedná se hlavně o obilí 34 %, tabák 25,4 %, kávu a čaj, kakao a cukr 20,2 % nebo o nápoje a lihoviny 20,3 %). Předpoklad výše finální vázané sazby cla na rok 2010 je stanoven na úrovni 9,9 % (u zemědělských výrobků na úrovni 15,2 % a u nezemědělských na 9 %). Postupná liberalizace čínského zahraničního obchodu snížila vliv státních obchodních firem, vláda si však stále nechává určitý vliv na dovozy a vývozy klíčových komodit. Lze tedy očekávat trend mírného snižování celního zatížení nejen pro export unijního zboží a služeb, jež by pozitivně navázal na proces liberalizace vzájemného obchodu EU s ČLR.

Obchodní spolupráce mezi EU a ČLR se odvíjí především dle tarifního zacházení aplikovaného skrze celní politiku EU a ČLR. Clo a celní tarify jsou hlavními nástroji implementace SOP EU vůči třetím zemím. Hodnota a popis cel jsou uvedeny ve společném celním sazebníku (Common Custom Tariff, CCT). CCT je platný pro všechny státy EU s odlišnými sazbami cla dle pravidel původu a typu zboží, a obsahuje více než 10 000 sazeb.⁵¹ EU v rámci své obchodní strategie vyjednala s ČLR dohodu o celní spolupráci, která se mimo jiné řídí nařízením Rady EU v roce 1997. V roce 2004 na summitu EU a ČLR v Pekingu obě strany souhlasily s podpisem vyjednané dohody, která zastřešuje celní zacházení, boj proti podvodům a nedodržování obchodních pravidel nejen v komerční sféře. Dohoda se zaměřuje především na práva duševního vlastnictví jakož majoritní oblasti v popředí problematiky EU obchodu s Čínou (uchovávání designu, obchodní značky, ochrana patentů a copyrightu aj.).

V roce 2006 činila výše průměrného cla aplikované EU na výrobky z ČLR 9,5 % a výše váženého cla 6,7 %. U bezcelního zacházení je celní hranice u zboží nastavena na úrovni 8,8 % z celkové výše, zatímco se celková hodnota u dovozů z Číny pohybovala na úrovni 20,7 % v roce 2006⁵².

Dovoz do EU by měl být ze třetích zemí neomezený, kromě aplikace ochranných opatření. Prvním krokem jejich uvalení je proběhnutí informačního a konzultačního postupu a vyšetřování při možnosti ohrožení unijního trhu. Dovoz z Číny se mimo jiné řídí nařízením 427/2003/ES, což stanovuje speciální regulace dovozu umožňující odlišný přístup dle závazků

⁵¹ Více informací o oblasti celní politiky EU viz příloha č. 3.

⁵² Z pohledu ČLR činila výše průměrného cla 5,9 % v roce 2006 aplikovaného na dovozy z EU. U bezcelního zacházení EU se celní hranice u zboží pohybuje na úrovni 56,8 % z celkové výše, zatímco se celková hodnota u dovozů z EU pohybovala na úrovni 71,5 %.

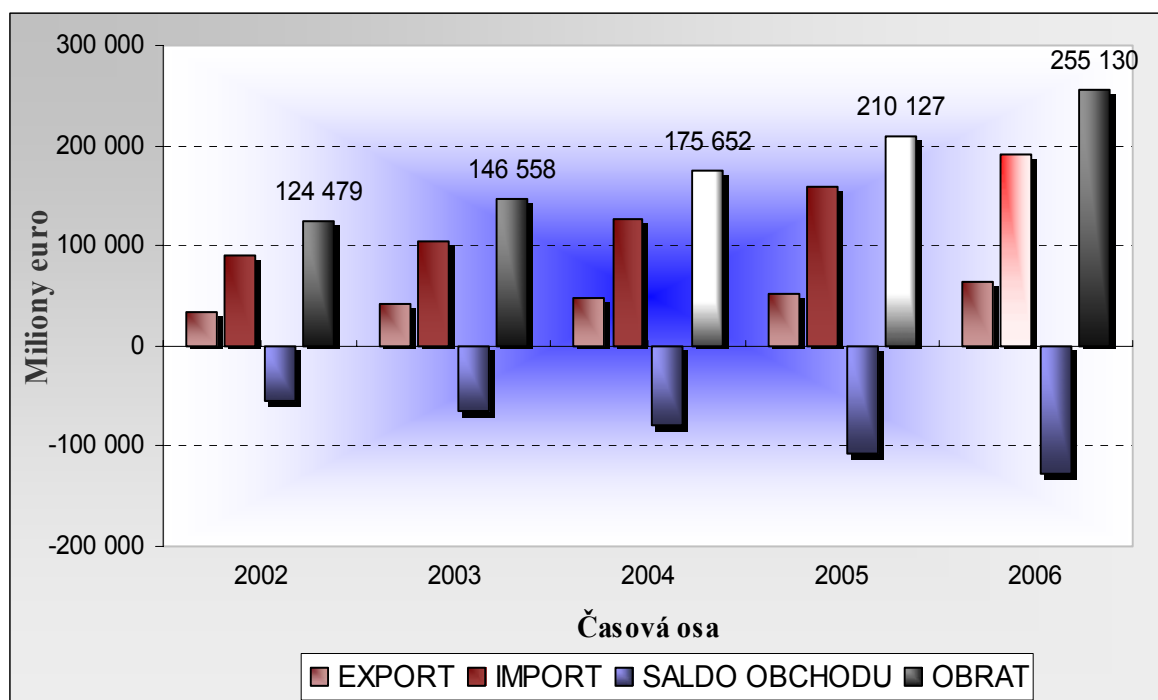
WTO. Mezi nejvýznamnější případy použití ochranných opatření patří rozhodnutí EU z října 2006 o uložení pětiletých dovozních cel ve výši až 16,5 % na některé typy kožených bot z Číny. Opatření bylo zdůvodněno zjištěním skrytých subvencí v kožedělném průmyslu, a to zejména v případech státní podpory (bezúročné půjčky od státních bank, dotace na vývoz, uměle nízké ceny surovin a energií). V podmínkách volné konkurence je každý subjekt vystaven potenciální nejistotě a klíčem k úspěchu jsou permanentní inovace. Kritickým momentem naopak zůstává realita nerovných podmínek k podnikání. Čínské státní podniky se dosud těší velké státní podpoře a právě zde je smysl ochranných opatření.

3.3.3 Obchodní bilance zemí

EU a Čína jsou v současnosti důležitými obchodními partnery. Spolu vytvářejí významné spojení obchodních partnerů, jenž se podílí celými 27 % na celkovém světovém exportu, 26 % na importu a více jak čtvrtinou na celkovém obchodním obratu světa. Obchodní výměna mezi EU a Čínou se od počátku 80. let 20. století zvýšila o více než třicetkrát, a v roce 2006 dosahoval obrat obchodu výše 1 312,1 mld. euro (8,9 % z celkového světového obchodu). Zatímco na počátku 80. let se EU těšila z přebytku obchodu s Čínou, v poslední době se nachází bilance EU vůči Číně v hlubokém deficitu, konkrétně v roce 2006 se prezentuje negativním saldem obchodu ve výši 128 408 mil. euro respektive přebytkem obchodu na straně Číny ve výši 128 408 mil. euro⁵³. Čína je také druhý největší příjemce výhod z Všeobecného preferenčního systému (více než 11 % všech efektivních preferenčních dovozů v rámci GSP). Problematika obchodu těchto zemí z pohledu statistického sledování dat spočívá v používání jiných metodik a kritérií jinými organizacemi, popřípadě je vyhodnocování statistiky ztíženo odlišným měnovým vykazováním výsledků. Následující graf 3.1 a graf 3.2 sledují vývoj vzájemného obchodu Číny a EU od roku 2002 do roku 2006. Obchod EU vůči Číně je sledován dle metodiky Eurostatu, a naopak obchod Číny vůči EU je statisticky podložen dle metodiky Mezinárodního měnového fondu. I proto následující tabulky vykazují jiné a dosti odlišné výsledky obchodních transakcí mezi EU a Čínou.

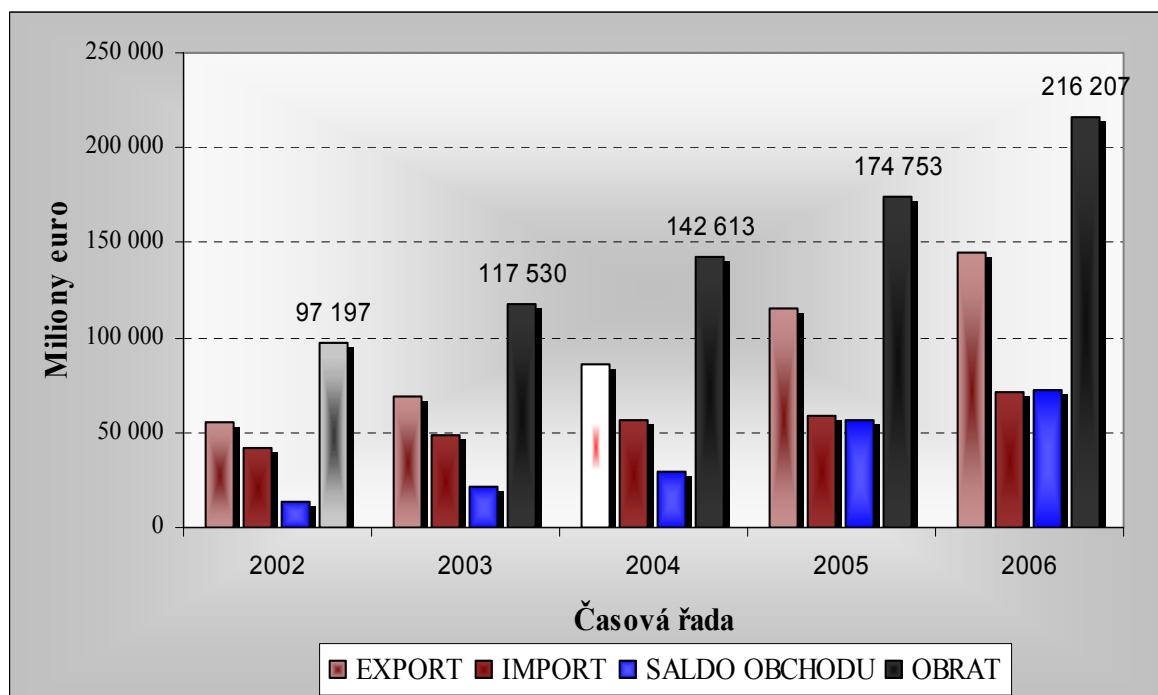
⁵³ V tomto případě je používána statistické vyhodnocování Eurostatu. Pokud by se jednalo o Mezinárodní měnový fond a pohled Čínského obchodu vůči Číně, výsledky jsou odlišné (obrat obchodu v roce 2006 činil 72 775 mil. euro). Navíc v roce 2006 EU zaznamenala přebytek obchodní bilance s Čínou v oblasti služeb ve výši 1,7 mld. euro (export služeb činil 12,3 mld. euro a import ve výši 10,6 mld. euro).

Graf 3.1: Obchodní bilance Evropské unie s Čínou (mil. euro)

Zdroj: EUROSTAT, statistický režim 4.

Graf 3.2: Obchodní bilance Číny s Evropskou unií (mil. euro)

Zdroj: Mezinárodní měnový fond.

V prvním případě, a to dle sledování statistiky Eurostatu, je zřejmé vysoké saldo deficitu EU obchodu, a to ve výši 128 408 mil. euro (viz tabulka 3.7). Export EU vůči Číně činil 63 361 mil.euro, a import do nejlidnatější země světa ve výši 191 769 mil. euro. V případě sledování dat Mezinárodním měnovým fondem lze definovat rozdílné saldo jak exportu a importu, tak i celkového obratu obchodu, a to ve výši 216 207 mil. euro. Přebytek obchodu ČLR směrem k EU byl tak dle IMF nižší než uvádí Eurostat v rámci publikování dat Evropské unie směrem k obchodu s ostatními zeměmi.

Tabulka 3.7: Struktura obchodování EU vůči Číně za rok 2006 (mil. euro)

Obchod EU vůči Číně - dle EUROSTATU		Obchod Číny vůči EU - dle IMF	
Import	191 769	Import	71 716
Export	63 361	Export	144 491
Obrat	255 130	Obrat	216 207
Deficit	128 408	Přebytek	72 775

Zdroj: vlastní zpracování.

Obchodní deficit EU reflektuje především vliv překážek pro vstup zboží a služeb na trh ČLR. Jedná se zejména o bariéry pro evropské vývozy speciálního zboží (diskriminační administrace, sanitární opatření, cenové kontroly), překážky při investování či v oblasti práv duševního vlastnictví. Další faktor výrazně ovlivňující negativní saldo obchodu EU je přetrvávající rozdílný přístup k regionálnímu řešení daných problémů. EU naopak uvaluje na některé dovozy čínského zboží kontroly, systém kvót či antidumpingové procedury.

I přes 150 % nárůst obchodu mezi Čínou a EU 27 v období 2000 až 2006, všechny členské státy EU vykázaly deficit obchodní bilance (viz tabulka 3.8). Největším exportérem EU do Číny za rok 2006 bylo Německo (27,5 mld. euro, 43 % z celkového exportu z EU), následované Francií (8,1 mld. euro, 13 %) a Itálií (5,8 mld. euro, 9 %). Zatímco se Německo umístilo i na prvním místě v importu z Číny (43,3 mld. euro, 22 % z celkového importu do EU), na dalších pozicích se zařadily Nizozemsko (31 mld. euro, 16 %) a Velká Británie (28,8 mld. euro, 15 %). Největší deficit obchodu s Čínou zaznamenalo Nizozemsko (27,6 mld. euro), Velká Británie (24 mld. euro), Německo (16 mld. euro) a Itálie (2,3 mld. euro).

Tabulka 3.8: Podíl jednotlivých států Unie na obchodní bilanci vůči Číně (mil. euro)

	EXPORT		IMPORT		SALDO OBCHODU	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006
EU - 27	25 863	64 101	74 632	195 038	-48 768	-130 937
Belgie	1 341	2 921	4 011	10 204	-2 671	-7 282
Bulharsko	12	62	74	770	-62	-708
Česko	72	318	755	2 606	-683	-2 288
Dánsko	424	909	1 429	3 417	-1 005	-2 508
Estonsko	7	211	164	332	-157	-120
Finsko	1 462	1 970	935	2 946	527	-976
Francie	3 234	8 052	8 158	15 839	-4 734	-7 788
Itálie	2 381	5 703	7 028	17 962	-4 647	-12 259
Kypr	1	9	129	232	-128	-223
Litva	2	15	89	369	-88	-355
Lotyšsko	0	16	26	153	-26	-138
Lucembursko	68	215	89	3 525	-21	-3 311
Maďarsko	44	617	1 031	4 307	-986	-3 689
Malta	2	53	61	106	-59	-53
Německo	9 459	27 426	1 126	43 312	-7 667	-15 885
Nizozemsko	1 116	3 339	8 705	30 972	-7 589	-27 633
Polsko	107	609	1 501	3 571	-1 393	-2 961
Portugalsko	53	214	382	773	-330	-559
Rumunsko	93	174	189	1 738	-96	-1 564
Řecko	33	124	757	1 819	-724	-1 694
Slovensko	10	175	191	742	-181	-566
Slovinsko	16	56	149	305	-133	-249
Španělsko	553	1 713	4 136	12 116	-3 583	-10 403
Švédsko	2 043	2 246	1 859	3 909	185	-1 663
Velká Británie	2 391	4 791	14 077	28 745	-11 687	-23 954
EU 27 - celkově	849 739	1 165 223	992 698	1 360 590	-142 959	-195 367
Čína - celkově	3,00%	5,50%	7,50%	14,30%		

Zdroj: Eurostat news release 160/2007 říjen. Vlastní zpracování.

3.3.4 Komoditní a sektorová struktura obchodu

Struktura zahraničního obchodu podle tříd SITC (The Standard International Trade Classification, SITC), jež přehledně dělí skupiny komodit do 9 kategorií, je výchozí statistikou vzájemného obchodu mezi EU a Čínou. Tabulka 3.9 uvádí nejen obchod z pohledu

EU, ale i zrcadlově naznačuje komoditní zaměření obchodu ze strany ČLR. Obchod mezi EU a Čínou je založen na převládající složce SITC 7 strojního a dopravního zařízení (export SITC 7 zboží z EU do ČLR vykazuje téměř 60 % z celkové sumy surovin a výrobků, naopak dovoz této kategorie vykázal téměř 48 %). Další významnou složkou importu do EU je skupina výrobků SITC 8 průmyslové spotřební zboží (na importu do zemí EU se Čína podílela celými 32,2 %). Na importu i exportu zemí se také významně podílela kategorie SITC 6 tržní výrobky tříděné dle materiálu, a to celými 13,4 % na konečné sumě zboží v exportu i importu.

Tabulka 3.9: Komoditní struktura obchodu EU s Čínou v roce 2006

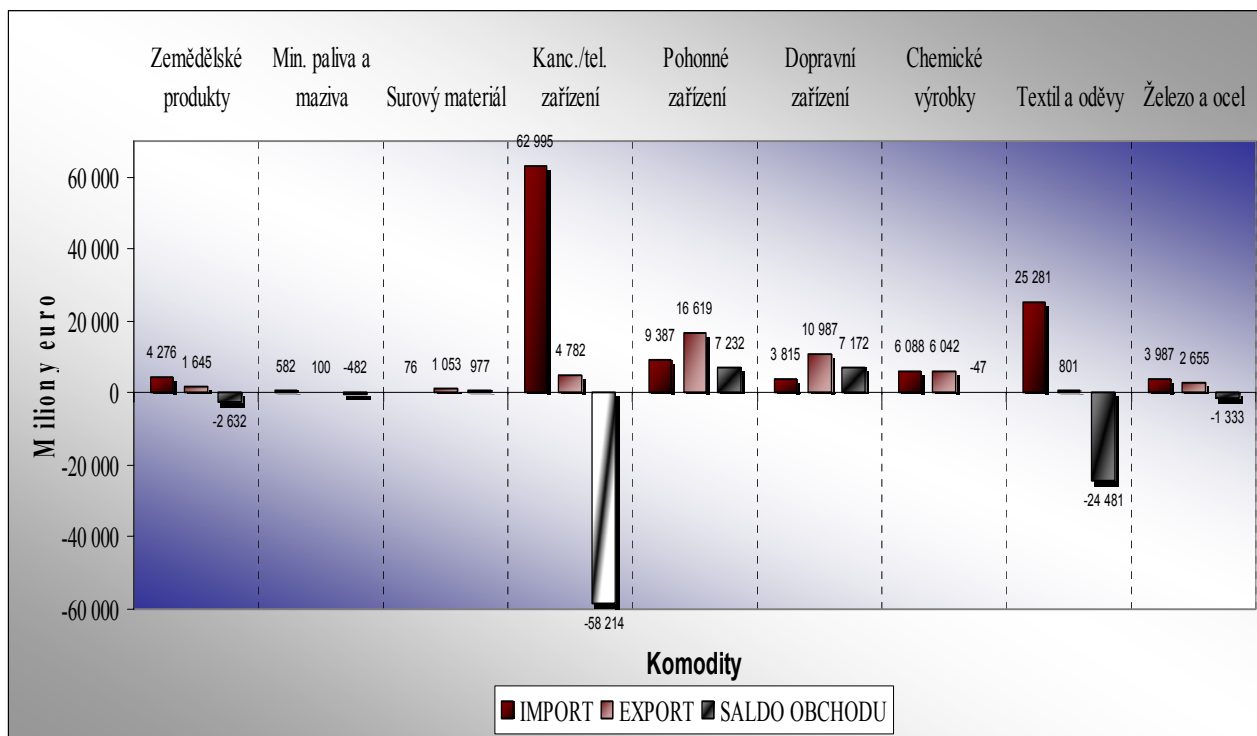
IMPORT Z ČÍNY			EXPORT DO ČÍNY		
Komodita (SITC)	Mil. €	%	Komodita (SITC)	Mil. €	%
CELKOVĚ	191 342	100	CELKOVĚ	63 248	100
SITC 0 - potraviny a zvířata	2 689	1,4	SITC 0 - potraviny a zvířata	623	1,0
SITC 1 - nápoje a tabák	68	-	SITC 1 - nápoje a tabák	258	0,4
SITC 2 - surový materiál	2 405	1,3	SITC 2 - surový materiál	4 713	7,4
SITC 3 - minerální paliva a maziva	582	0,3	SITC 3 - minerální paliva a maziva	100	0,2
SITC 4 - živočišné/rostlinné oleje, tuky	91	-	SITC 4 - živočišné/rostlinné oleje, tuky	30	-
SITC 5 - chemické produkty	6 088	3,2	SITC 5 - produkty chemické	6 042	9,5
SITC 6 - tržní výrobky dle materiálu	25 705	13,4	SITC 6 - tržní výrobky dle materiálu	8 506	13,4
SITC 7 - strojní a dopravní zařízení	91 827	48,0	SITC 7 - strojní a dopravní zařízení	33 726	59,5
SITC 8 - průmyslové spotřební zboží	61 701	32,2	SITC 8 - průmyslové spotřební zboží	3 820	6,0
SITC 9 - komodity a předměty obchodu	396	0,2	SITC 9 - komodity a předměty obchodu	840	1,3

Zdroj: DG Trade a Eurostat. Vlastní zpracování.

Je patrné, že vzájemný obchod vykazuje deficit hned u několik kritických skupin surovin ze strany EU (graf 3.3). Výrazný schodek obchodu je v kategorii stroje a dopravní zařízení, rovněž tak u SITC 8 průmyslového spotřebního zboží. Naopak přebytek EU obchodu je vykazován u komodit SITC 2 surový materiál nebo také u položky nápoje a tabák. U vybraných skupin výrobků bylo největší záporné saldo obchodu u strojního zařízení (schodek ve výši 61 950 mil. euro), a u textilního a oděvního zboží (schodek ve výši 24 481 mil. euro). Zranitelnost obchodní bilance EU s Čínou umocňuje fakt rychlého hospodářského růstu asijské země. Struktura SITC by však měla zaznamenat v dalších letech výraznou změnu směrem k snížení kladného salda čínského obchodu vůči EU, a to prostřednictvím omezování

překážek vstupu unijního zboží na asijský trh, eliminace tarifních a skrytých bariér obchodu a úspěšného jednání na půdě WTO pro nastavení více liberální zahraničně-obchodní politiky Číny.

Graf 3.3: Saldo obchodu Unie s Čínou dle komoditní struktury v roce 2006

Zdroj: EUROSTAT (Statistický režim 4). Vlastní zpracování.

3.3.5 Přímé zahraniční investice

Investice jako nástroj konkurenceschopnosti, inovační schopnosti či stimul pro povzbuzení podnikání opravňuje unijní firmy na čínském trhu podnikat v rámci dosažení nízkých provozních a výrobních nákladů. Výrazná část přidané hodnoty zboží vyrobeného v Číně tak připadá evropským podnikům. Podnikání a investování na čínském území zároveň pomáhá Unii a jejím firmám vytvářet a udržovat zaměstnání a ekonomické aktivity EU jako je výzkum, marketing nebo globální řízení. Výrazným kladem je zisk podílu na trhu a tudíž konkurenční výhody v oblasti exportu a importu. Statistické ohodnocení procesu investování Unie s Čínou znázorňuje tabulka 3.10, jež reflektuje období od roku 2002 po rok 2006. Výrazný nárůst zaznamenal jak příliv investic do EU, tak i odliv investic do Číny (v roce 2005 činil odliv FDI celých 5,7 mld. euro a příliv pouhých 0,4 mld. euro, což je stále více než v letech předcházejících).

V roce 2006 se přímé zahraniční investice Unie v Číně pohybovaly okolo 3,7 mld. euro (odliv investic Unie do Číny bez Hongkongu) a zaznamenaly tak oproti roku předchozímu pokles o téměř 37 %. Pozitivním faktem zůstává saldo čistého toku zahraničních investic ve výši 1,57 mld. euro (bez Hongkongu), z důvodů nízkého přílivu investic z Číny ve výši 2,235 mld. euro⁵⁴.

Tabulka 3.10: Přímé zahraniční investice EU vůči Číně (mld. euro)

	STÁT	2002	2003	2004	2005	2006
Příliv FDI do EU	CELKOVĚ FDI	3 166	1 726	4 601	1 472	1 000
	z toho ČÍNA	241	290	-147	401	2 235
	z toho HONGKONG	2 925	1 436	4 748	1 071	-1 135
Odliv FDI z EU	CELKOVĚ FDI	6 417	6 960	14 240	8 638	8 000
	z toho ČÍNA	3 103	3 190	3 207	5 736	3 700
	z toho HONGKONG	3 314	3 770	11 033	2 902	4 300
Saldo FDI EU	CELKOVĚ FDI	3 251	5 234	9 639	7 166	7 000
	z toho ČÍNA	2 862	2 900	3 354	5 335	1 565
	z toho HONGKONG	389	2 334	6 285	1 831	5 435

Zdroj: Eurostat. Vlastní zpracování.

3.4 Nová strategie EU vůči Číně

Vzájemné vztahy Evropské unie a Číny jsou rozvíjeny již po dobu 30 let, nejen prostřednictvím vzájemného politického a sociálního dialogu, ale především v oblasti narůstajícího významu obchodní spolupráce mezi partnery. Nutnost nového nastavení rámce spolupráce v obchodní politice a dlouholetý proces vyjednávání mezi EU a Čínou vyústily v uzavření nové strategie EU vůči Číně: „EU-Čína: **Bližší partnerství, rostoucí odpovědnosti**“. Strategická iniciativa stanovuje komplexní přístup, jehož prioritami jsou podpora přechodu Číny směrem k více otevřené a pluralitní společnosti, udržitelný rozvoj, včetně spolupráce s Čínou v záležitostech energetiky, změny klimatu, mezinárodního rozvoje a rovněž v oblasti vědecké a technologické spolupráce. Neméně důležitým faktorem jsou obchodní a hospodářské vztahy, zesílení dvoustranné spolupráce, spolupráce v oblasti migrace, a podpora mezinárodní bezpečnosti ve východní Asii a dalších oblastech.

⁵⁴ EU je stále atraktivnějším místem pro asijské investice, což dokládá rapidní růst investic Číny v EU oproti roku 2005 z 0,4 mld.euro na 2,135 mld. euro

Tuto strategii doplňuje dokument o obchodní politice, který podrobněji stanovuje úkoly pro obchodní a investiční vztahy. Nová strategie EU vůči Číně zaměřená na obchodní aspekty hlubší spolupráce mezi EU a Čínou rovněž zohledňuje dramatické změny v obchodě mezi zeměmi a důležitost vypořádání se s výraznou vahou Číny v globálním obchodním systému. Strategický dokument se zmiňuje o významném prospěchu Číny a Unie z rapidního ekonomického růstu ČLR, tak i o faktu, že rostoucí obchodní síla Číny s sebou nese i nové povinnosti plnit závazky vyplývající z členství ve WTO, otevřít své trhy a obchodovat legálně a poctivě. Dokument stanovuje širokou škálu strategií pro zlepšení podmínek, za kterých evropské společnosti v Číně obchodují, včetně přístupu na trh, důslednějšího postihu porušování práv duševního vlastnictví⁵⁵ a zaručení nových obchodních možností na čínském území. Zejména pak zajištění podmínek pro poctivý a spravedlivý přístup konkurence na trh bude stát v pozadí obchodní strategie partnerů.

Jednání o mnohem komplexnější Smlouvě o partnerství a spolupráci začala v lednu 2007, a zahrnují také revizi dohody z roku 1985 a stanovení nových směrů vztahů EU a Číny. Dalšími pilíři spolupráce mezi EU a Čínou je tzv. „China: Country Strategy Paper 2007-2013“, jež slouží jako vodítko pro pokyny EU směrem k prosazování unijních zájmů v Číně. Strategie počítá se změnou charakteru Číny jako rozvojového státu s přetrvávající chudobou a statutem největšího příjemce rozvojové pomoci, a zaměřuje se především na sektorové otázky energetiky, klimatické změny a obchodní politiky.

Obchodní spolupráce zemí se bude rovněž odvíjet od daného nastavení politického kurzu EU a vlády ČLR, dle situace na mezinárodní scéně, a rovněž podle samotné filozofie

⁵⁵ Problematickou záležitostí obchodu EU a Číny zůstává nastavení dobrých obchodně-ekonomických vztahů, čímž je především ochrana duševního vlastnictví a boj proti napodobování unijních průmyslových vzorů. ČLR se v novém dokumentu zavázala neporušovat či přinejmenším omezovat nekalý obchod a porušování práv duševního vlastnictví, jelikož i čínské podniky, které pronikají na světové trhy a mění tak svou exportní strategii, začínají mít velké problémy s ochranou práv duševního vlastnictví. Čínských podniků začíná být na domácím trhu čím dál více a potřebují tak zahraniční trhy jako protiváhu stále plnějšího domácího trhu. S akvizicemi v zahraničí se čínské podniky dostávají legální cestou k pokročilým technologiím i renomovaným značkám, zákazníkům a distribučním sítím, zároveň jim pobočky v zahraničí umožňují obcházet různá dovozní omezení. V podstatě se jedná o taktický tah ze strany čínských firem, kterým se vyplatí investovat do výroby na domácím trhu, poté polotovary dovézt na trh EU, kde se výroba produktu díky pobočce dokončí za ceny nižší, jelikož jde o dovoz polotovaru, na jež se stahuje nižší celní sazba. Po vstupu Číny do WTO v roce 2001 hrozí sankce ze strany Světové obchodní organizace za porušování práv a obchodních pravidel. Problém porušování práv duševního vlastnictví tak představuje zásadní záležitost vztahů EU a Číny.

směru obchodní politiky, tedy směru protekcionistického⁵⁶ nebo liberálního⁵⁷. Evropská unie nesdílí klasický princip volného a liberálního obchodu. Místo toho je inspirována ideologií volnému trhu ve formě „jednotného trhu“, jakožto rozsáhlého ekonomického bloku podléhajícího jednotné regulaci. Regulovaný obchod v rámci velkého obchodního bloku EU má jasné přednosti. Hospodářská regulace prováděná v rámci velkého prostoru je způsobem, jak eliminovat některá negativa protekcionismu malých států a přitom nepřipustit hospodářský liberalismus nezávislých národních států vystavených konkurenci právních řádů. Logickým průvodním znakem ideologie jednotného trhu je proto snaha na jedné straně rozšiřovat oblast platnosti regulace, a na druhé straně se bránit importu zboží nezdraženého takovou regulací, jaká panuje v EU. Regulace a ochrana unijního trhu skrývá rovněž negativní charakter její aplikace a vytváří tak obchodní bariéry, jež mají pro EU nejen ochranný význam, ale i podstatný fiskální význam⁵⁸. Problematika protekcionismu je prezentována prostřednictvím dovozního i vývozního cla, dumpingu, administrativně-technických překážek (technických standardů, hygienických, zdravotních, bezpečnostních a ekologických norem), standardů kvality a výroby jako záminka při hájení národních zájmů, Společné zemědělské politiky (SZP) plně ochranných prvků v případě Unie (výrobní kvóty u zemědělských produktů, výrazné dotace zemědělcům aj.), odvetných opatřeních a jiných skrytých forem protekcionistické politiky.

V případě obchodu EU s Čínou se nastavení obchodní politiky jednoznačně posouvá od protekcionistických zásahů k liberalistickému zacházení v 21. století především pod dohledem WTO. Ve vztahu k Číně EU prosazuje „podmíněný“ volný obchod, pokud je Čína ochotna aplikovat unijní standardy na zboží určené pro EU trh. Čína znamená levnější zboží v unijních obchodech, levnější vstupy pro podniky, konkurenceschopnější evropské společnosti, rostoucí trhy pro evropské exportéry a nižší úrokové sazby. EU má ekonomický zájem na hospodářsky silné Číně, z otevření trhů a spolupráce mají prospěch obě strany. Rostoucí ekonomická síla Číny znamená rovněž stoupající očekávání a potenciální hrozbu pro trh EU. Vyvstává zde tudíž otázka budoucího uspořádání vztahů EU a Číny na poli obchodní spolupráce a zda se bude kooperace odvíjet na základě čistě liberálních zásad nebo dle zásad protekcionismu. Hlavní pilíře budoucího rozvoje obchodních vztahů budou záviset na

⁵⁶ Protekcionismus v podmínkách EU je chápán jako zásahy do zahraničního obchodu zaměřené na ochranu vnitřního trhu Unie a podporu vlastních výrobků při jejich prosazování na zahraničním trhu.

⁵⁷ Liberalismus je chápán jako omezování zásahů EU do hospodářství, odstraňování překážek bránících volnému pohybu zboží.

⁵⁸ EU si na svých hranicích bere v průměru 3,5 % z hodnoty dováženého zboží, které ve finální verzi činí kolem 10 % rozpočtu EU.

pokroku v řešení otázek nutného nastavení systému lepší a efektivnější vymahatelnosti obchodního práva, zamezení kopírování a vykrádání duševního vlastnictví, omezování uvalování vysokých cel a kvót na specifické zboží, problematiky unijních a čínských subvencí a dumpingu, nalezení rovnováhy mezi faktory nízké ceny při nízkých nákladech oproti vysoké kvalitě při proklamaci pověsti zboží.

WTO jako globální a mezivládní obchodní organizace bude v interakci EU a Číny vystupovat jako platforma určená pro jednání a dialog mezi obchodními partnery. Samotná existence WTO vyplývá z přesvědčení, že volný mezinárodní a liberální obchod je prospěšný pro všechny členy mezinárodní směny zastřešující WTO pravidla. Podle trendu poklesu celních sazeb se zdá, že existence WTO je opravdu úspěšná, kdy jen za posledních 20 let klesla díky dohodám GATT a WTO průměrná cla EU z 12 % na méně než 4 %. Dochází i k postupnému omezování dovozních množstevních kvót. Navzdory všem potížím s odstraňováním tradičních překážek mezinárodního obchodu se snahy o protekcionismus daří eliminovat. Zdá se ale, že každé odstranění cel nebo dovozních kvót je doprovázeno vztyčením nových, a to netarifních bariér. Katalyzátorem se může stát další průlom v unijní regulaci, Reformní respektive Lisabonská smlouva, která může navázat na liberalistické tendence nastolené WTO, na straně druhé rozšiřuje regulační pravomoci EU v oblastech pro EU výhodné.

Závěr

EU a Čína tvoří v současnosti největší a rozvíjející se ekonomická centra světa. Již od dob zámořských plaveb ve středověku Evropa utužuje s Čínou obchodní spolupráci a vzájemně podporuje pravidla a aktivity obchodního charakteru. EU nastartovala proces liberalizace vnitřního trhu již od 50. let 20. století, tehdy jako Evropské společenství, a ve vztahu k třetím zemím zaujímal rozvíjející se vztah v oblasti obchodu. Vzájemný obchod mezi Čínou a Společenstvím, který urychlil proces reforem čínského hospodářství na přelomu 70. a 80. let, znamenal významný faktor růstu ekonomiky ČLR, bankovního sektoru, liberalizaci obchodu a rovněž poskytl autonomii v oblasti státních a soukromých společností. Rapidní nárůst soukromého a veřejného sektoru a politika otevírání se světu byly těmi nejdůležitějšími kroky významného obratu ideologie KS Číny v období po pádu vlády Mao Ce-Tunga. Na počátku 90. let se čínská vláda zasadila o položení důrazu na socialistickou a politickou modernizaci. Vzájemná potřebnost EU a Číny, nejen smluvně, narůstala spolu s rozvíjícím se systémem obchodu ve světě hlavně pod dohledem GATT, později WTO. Základem vztahů obou zemí se stala Dohoda o obchodu a hospodářské spolupráci mezi EHS a ČLR, jež vstoupila v platnost v roce 1985. Tato dohoda, která nahradila dřívější verzi dohody podepsané v roce 1978, zahrnuje ekonomické a obchodní vztahy.

V současnosti má EU a Čína charakter hospodářských velmocí s výrazným vlivem na globální ekonomiku. Tento fakt potvrzuje statistické vyjádření procentuálního podílu EU a ČLR na světovém obchodu, který v podobě celkového salda činil 3 828,7 mld. euro, což z celkového objemu obchodu ve světě v roce 2006 tvořilo 26 % (EU podílem 2 516,6 mld. euro, ČLR podílem 1 312,1 mld. euro). Obchod EU s ČLR vzrostl v roce 2006 oproti roku 2000 o více jak 150 % a již v roce 2003 tento „asijský tygr“ převzal pomyslné žezlo druhého největšího obchodního partnera Unie. I když celkový obrat obchodu ve výši 2 516,6 mld. euro ukotvil Unii na předním místě ve světovém obchodu, obchodní činnost je stále znehodnocena negativním saldem obchodní bilance EU, které v roce 2006 činilo 184,385 mld. euro (z toho nejvíce právě podíl ČLR ve výši 128,408 mld. euro v oblasti zboží, naopak u služeb dosáhla EU pozitivního salda obchodu v roce 2006 ve výši 1,7 mld. euro). Obchodní deficit EU s ČLR je zapříčiněn překážkami pro vstup zboží a služeb na trh ČLR. Ochrana trhu Číny je specifická hlavně v oblastech technické diskriminace, používání sanitárních opatření či aplikace cenových kontrol, překážek při investování či porušování práv duševního vlastnictví.

Růst zahraničního obchodu a vysoké kladné saldo v posledních 5 letech představovalo naopak silnou stránku čínské ekonomiky.

Unie spolu s Čínou patří mezi tři nejvyspělejší a nejbohatší obchodní velmoci dle měřítka HDP (EU představuje ekonomickou sílu o 14 953 057 mil. USD, ČLR naopak o 11 606 336 mil. USD). Konkurenceschopnost, inovace, technologický pokrok, věda a výzkum, to vše jsou faktory společného jmenovatele, a to přílivu zahraničních investic. Investice, ať už domácí či zahraniční pozitivně stimulují hospodářský růst. EU se podílela na investicích v ČLR ve výši 3,7 mld. euro a stává se rovněž atraktivnějším místem pro asijské investice, což dokládá rapidní růst investic Číny v EU oproti roku 2005 z 0,4 mld. euro na 2,135 mld. euro roce 2006.

Hlavními důvody dlouhotrvajícího růstu čínské ekonomiky jsou produkční kapacita o síle 1,3 mld. obyvatel (potenciální spotřebitelé i levná kvalifikovaná pracovní síla), dále pak proexportní politika (zvláštní ekonomické zóny, státní podpora, proexportní daňový systém, investiční zaměření aj.), podhodnocená měna jakož výhodný nástroj dumpingu pro čínský export. V neposlední řadě nelze opomenout téměř nepodporovanou sociální politiku státu jako nástroje nezátěžující státní rozpočet a pozitivně stimulující zaměstnanost. Čína rovněž dosáhla výrazných makroekonomických úspěchů (stabilní ekonomický růst, snižování inflace a nezaměstnanosti, či snaha o reformy finančního, bankovního charakteru, daňového systému), a v podmínkách tržní ekonomiky rovněž reformního postupu od státem řízené ekonomiky směrem k ekonomice tržní.

Hlavními výzvami ČLR a problematickými oblastmi zůstávají přetrvávající silná ochrana vnitřního trhu (zákaz nebo omezení dovozu některých surovin), netransparentní legislativa, nesladěnost smluv s mezinárodními normami, rozpor mezi centrálním řízením a disproporcemi v sociálním rozvoji regionů, nevyřešená privatizace problémových státních podniků, značná míra korupce nebo také nekonvertibilní měna a související problémy. V rámci závazků k WTO zůstává výzvou Číny otázka ochrany duševního vlastnictví a autorských práv, revize obchodního práva, neprůhlednost přidělování cel a kvót, netarifních bariér, omezení ve finančním, telekomunikačním, stavebním sektoru, restrukturalizace průmyslu a zachování zdrojů a ochrany životního prostředí, oblast sociální politiky (důraz na posilování občanských svobod, snižování chudoby, odstranění překážek systému sociálního zabezpečení či potřeba reforem penzijního systému).

Obchodní strategie EU vůči Číně je v současnosti charakterizována nutností zaujmout vůči asijské velmoci agresivní či tolerantní přístup, a tak posunout hranice spolupráce směrem k efektivnějšímu a výhodnějšímu partnerství než tak doposud bylo. EU se ve své strategii vůči Číně zmiňuje o kritických faktorech úspěšného dosažení závazků Číny vůči WTO a dohod s EU. EU zdůrazňuje možnost politicky i obchodně propojit své síly s Čínou, při stanovení strategie zaměřené na dlouhodobý cíl. Jeden z takových je postoj EU vůči Číně trvající na otevřenosti ekonomiky bez uvalování překážek na obchod, dále EU jedná na poli efektivnějšího odstraňování překážek spravedlivého a otevřeného přístupu na trhy, a uvolnění tak prostoru pro konkurenci. Jednou z prioritních oblastí zaměření zájmu EU v Číně je také podpora evropských podniků a průnik na čínský trh, a tím i nepřímá ochrana zájmů EU prostřednictvím vyjednávání a vzájemného dialogu. Klíčovou roli v dlouhodobém měřítku zaujímá progresivní vybudování silnějšího partnerství a spolupráce v obchodní činnosti. Pokud se však Čína pokusí bránit obchodním činnostem, Unie je ochotna sáhnout po nástrojích WTO na ujednávání sporů, aby tak nedocházelo k porušování mezinárodních pravidel. Navíc EU disponuje obchodními obrannými nástroji a může je kdykoliv použít.

Problematikou obchodu EU s Čínou, jednotlivými oblastmi spolupráce, výše zmíněnými faktory minulého, současného i budoucího partnerství EU s Čínou se zabývá právě Společná obchodní politika EU. Společná obchodní politika v 21. století tak přejímá funkci nástroje regulace, realizace a implementace zájmů EU v kontextu efektivního řešení obchodních záležitostí se třetími zeměmi. Tudíž, nejen tato práce, ale i názory a teorie expertů můžou posloužit jako vodítko k nalezení východiska v záležitosti „co s Čínou?“.

Seznam použité literatury

Knihy:

1. AMBLER, T. a WITZEL, M. *Doing business in China*. 2nd edition London, New York: Routledge Curzon, 2004. 274 s. ISBN 0-415-31015-6
2. BECKER, J. *Čína na přelomu století*. 1. vyd. Praha: BB art, 2002. 395 stran. ISBN 80-7257-729-8.
3. CIHELKOVÁ, E. a kolektiv. *Světová ekonomika: regiony a integrace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. 244 s. ISBN 80-247-0193-6.
4. DUFOUR, J. F. *Čína ve 21.století, přísliby a výzvy*. 1. vyd. Praha: Levné knihy Kma sro, 2006. 64 stran. ISBN 80-7309-331-6.
5. EECKHOUT, P.: *External Relations of the European Union, Legal and Constitutional Foundations*. 1. vyd. Oxford: Oxford Univerzity Press, Oxford, 2005. ISBN 01-99251-65-7.
6. FISHMAN, T. C. *China Inc., jak Čína drtí Ameriku a svět*. 1. vyd. Praha: Alfa publishing, 2006. 278 stran. ISBN 80-86851-44-3.
7. FOJTÍKOVÁ, L. *Společná obchodní politika EU*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-Technická univerzita Ostrava, 2006. 130 stran. ISBN 80-248-1076-X.
8. FOJTÍKOVÁ, L. *Hospodářská politika vybraných zemí (I.díl)*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-Technická univerzita Ostrava, 2006. 103 stran. ISBN 80-248-1188-X.
9. JANATKA, F. a kolektiv. *Obchod v rámci EU a obchodní operace mimo členské země EU*. 1. vyd. Praha: ASPI publishing s.r.o., 2004. 296 stran. ISBN 80-7357-006-8.
10. LIN, J.Y. a CAI, F. a LI, Z. *The China miracle. Development strategy and economic reform*. Revise edition Hong Kong: the Chinese university press of Hong Kong, 2003. 387 s. ISBN 962-201-985-4.
11. LIŠČÁK, V. *Čína: stručná historie států*. 1. vyd. Praha: Libri, 2002. 223 s. ISBN 80-7277-109-4.
12. ROZEHNALOVÁ, N. a TÝČ, V. *Vnější obchodní vztahy EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4073-4.
13. ZLÝ, B. *Evropská unie v přelomovém období*. 2. vyd. Karviná: Slezská univerzita v Opavě 2004. 204 s. ISBN 80-7248-264-5.

Periodika:

14. FÜRST, R. *Japonsko-čínské dusno*. Mezinárodní politika, 2006, roč.2, č. 3, s. 12-14.
15. FÜRST, R. *Konec izolacionizmu v Číně*. Mezinárodní politika, 2004, roč. 9, č. 9, s.11-13.
16. KOHOUT, P. *Čína, investice a růst ekonomiky*. Mezinárodní politika, 2004, roč. 9, č. 9, s. 9-10.

Elektronické publikace:

17. *Country strategy paper, China 2007-2013* [online]. EK, 2007. [cit. 12. 2. 2008]. Dostupné na Internetu: http://ec.europa.eu/external_relations/china/csp/index.htm.
18. *EU-25 Foreign Direct Investment in Brazil, Russia, India and China* [online]. Eurostat a EK, 2007. [cit. 25. 2. 2008]. Dostupné na Internetu: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1073,46587259&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_product_code=KS-SF-07-111. ISSN 1977-0316.
19. *EU: Klíčová fakta a sumář zásad společné obchodní politiky* [online]. Petr Zahradník, EU Office České spořitelny, 2004. [cit. 20. 11. 2007]. Dostupné na Internetu: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/Obchodni_politika.pdf.
20. *EU – China: Closer partners, growing responsibilities* [online]. EK, COM(2006) 632 final, 2006. [cit. 28.10.2007]. Dostupné na Internetu: http://ec.europa.eu/external_relations/china/intro/index.htm.
21. *European Union foreign direct investment yearbook 2007, Data 2001-2005* [online]. Eurostat a EK, 2007. [cit. 25. 2. 2008]. Dostupné na Internetu: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-BK-07-001/EN/KS-BK-07-001-EN.PDF. ISSN 1605-2935.
22. *Europe in Figures, Eurostat yearbook 2006-07* [online]. EK a Eurostat, 2007. [cit. 28. 3. 2008]. Dostupné na Internetu: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1073,46587259&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_product_code=KS-CD-06-001. ISSN 1681-4789.
23. *External and intra European Union trade* [online]. Eurostat statistical book, 2006. [cit. 15. 3. 2008]. Dostupné na Internetu: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>. ISSN 1725-700X.
24. *Fair and Unfair Competition, The EU-China trade race and its gender implications* [online]. WIDE, Christa Wichterich, 2007. [cit. 7. 4. 2008]. Dostupné na Internetu: <http://www.wide-network.org>.

25. *Global Europe, EU-CHINA Trade and investment* [online]. European Commission, 2007. [cit. 5. 3. 2008]. Dostupné na Internetu: <http://ec.europa.eu/trade>.
26. *Globální hráč, Vnější vztahy Evropské unie* [online]. Evropská komise, 2004. [cit. 5. 12. 2007]. Dostupné na Internetu: <http://ec.europa.eu>.
27. *Společná obchodní politika EU* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, 2005. [cit. 8. 12. 2007]. Dostupné na Internetu: <http://www.mpo.cz/dokument7754.html>.
28. *Trade Policy Review, European Communities* [online]. WTO, 2007. [cit. 25. 3. 2008]. Dostupné na Internetu: http://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/tpr_e.htm.
29. *Trade Policy Review, People's republic of China* [online]. WTO, 2006. [cit. 25. 3. 2008]. Dostupné na Internetu: http://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/tpr_e.htm.
30. *World Tariff Profiles 2006* [online]. WTO, UN a ITC, 2006. [cit. 11. 3. 2008]. Dostupné na Internetu: <http://www.wto.org>. ISBN 978-92-870-3369-7.

WWW stránky:

31. *Central Intelligence Agency* [online]. 2008. [cit. 8. 4. 2008]. Dostupné na: <http://www.cia.gov>.
32. *Česká spořitelna* [online]. 2008. [cit. 20. 1. 2008]. Dostupné na: <http://www.csas.cz>.
33. *Čínská ambasáda* [online]. 2008. [cit. 26. 3. 2008]. Dostupné na: <http://www.chinaembassy.cz/cze/zggk/de-fault.htm>.
34. *Delegace EU k Číně* [online]. 2008. [cit. 14. 3. 2008]. Dostupné na: <http://www.delchn.ec.europa.eu>.
35. *Eurostat, Evropská komise* [online]. 2008. [cit. 10. 4. 2008]. Dostupné na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
36. *Evropská centrální banka* [online]. 2008. [cit. 10. 4. 2008]. Dostupné na: <http://www.ecb.int/home/html/index.en.html>.
37. *Evropská komise* [online]. 2008. [cit. 10. 4. 2008]. Dostupné na: <http://ec.europa.eu>.
38. *Generální ředitelství daní a cel EU* [online]. 2008. [cit. 8. 3. 2008]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/taxation_customs/index_en.htm.
39. *Magazín Hospodářských novin Exportér* [online]. 2008. [cit. 20. 3. 2008]. Dostupné na: <http://www.exporter.ihned.cz>.
40. *Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR* [online]. 2008. [cit. 14. 3. 2008]. Dostupné na: <http://www.mpo.cz>.

41. *Ministerstvo zahraničních věcí ČLR* [online]. 2008. [cit. 14. 2. 2008]. Dostupné na:
<<http://www.fmprc.gov.cn/eng/default.htm>>.
42. *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. 2008. [cit. 14. 3. 2008]. Dostupné na:
<<http://www.mzv.cz>>.
43. *Oficiální portál pro podnikání a export Businessinfo* [online]. 2008. [cit. 14. 4. 2008].
Dostupné na: <<http://www.businessinfo.cz>>.
44. *Organizace spojených národů* [online]. 2008. [cit. 16. 2. 2008]. Dostupné na:
<<http://www.osn.cz>>.
45. *Portál Evropská unie* [online]. 2008. [cit. 8. 3. 2008]. Dostupné na:
<http://europa.eu/index_cs.htm>.
46. *Portál o Evropské unii Euractiv* [online]. 2008. [cit. 20. 11. 2008]. Dostupné na:
<<http://www.euractiv.cz>>.
47. *Portál o Evropské unii Euroskop* [online]. 2008. [cit. 20. 3. 2008]. Dostupné na:
<<http://www.euroskop.cz>>.
48. *Portál otevřené encyklopedie Wikipedia* [online]. 2008. [cit. 20. 1. 2008]. Dostupné na:
<<http://cs.wikipedia.org>>.
49. *Portál statistiky Číny* [online]. 2008. [cit. 16. 2. 2008]. Dostupné na:
<<http://www.stats.gov.cn>>.
50. *Světová obchodní organizace* [online]. 2008. [cit. 14. 3. 2008]. Dostupné na:
<<http://www.wto.org>>.

Seznam zkratek a symbolů

ACP	Africa-Caribbean-Pacific area (Africko-karibsko-pacifická oblast)
APEC	Asia-Pacific economic cooperation (Asijsko – pacifická hospodářská spolupráce)
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations (Sdružení zemí Jihovýchodní Asie)
ASEM	The Asia-Europe Meeting (Asijsko – evropská setkání)
ČLPPS	Čínské lidové politické poradní shromáždění
ČLR	Čínská lidová republika
EBA	Everything but arms (všechno kromě zbraní)
EFTA	European Free Trade Association (Evropské společenství volného obchodu)
EHP	Evropský hospodářský prostor, někdy pod zkratkou EEA
EK	Evropská komise
EPAs	Economic partnership Agreements (Dohody o hospodářské spolupráci)
ES	Evropské společenství
EU	European Union (Evropská unie)
FAO	Food and Agriculture Organization (Organizace pro výživu a zemědělství)
FDI	Foreign Direct Investment (přímé zahraniční investice)
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade (Všeobecná dohoda o clech a obchodu)
GSP	Generalised System of Preferences (Všeobecný systém preferencí)
HDP	Hrubý domácí produkt
IAP	Individual Action Plan (Individuální akční plán)
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development (Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj)
IMF	International Monetary Fund (Mezinárodní měnový fond)
KS	Komunistická strana
MFN	Most Favoured Nation (Doložka nejvyšších výhod)
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
NDRC	National Development and Reform Commission (Národní komise pro rozvoj a reformy)
PCAs	Partnership and co-operation Agreements (Dohody o partnerství a spolupráci)
PPP	Purchasing Power Parity (parita kupní síly)

PTA	Preferential trade area/arrangements (Dohody o preferenčních oblastech)
SIAs	Sustainability Impact Assessments (ohodnocení dopadu udržitelného rozvoje)
SOP	Společná obchodní politika
TDI	Trade Defence Instrument (nástroje na obranu obchodu)
TRIPS	Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights (Obchodní aspekty ochrany práv duševního vlastnictví)
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WTO	World Trade organization (Světová obchodní organizace)
ŽP	Životní prostředí

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové (bakalářské) práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že údaje o diplomové (bakalářské) práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé diplomové (bakalářské) práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – diplomovou (bakalářskou) práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. 4. 2008

.....
David Škorňa

Adresa trvalého pobytu studenta:

David Škorňa
Krhová 322
756 63 Valašské Meziříčí

Seznam příloh

- Příloha č. 1 Legislativní akty sekundárního práva EU
- Příloha č. 2 Rozhodovací proces EU
- Příloha č. 3 Celní politika součástí SOP EU
- Příloha č. 4 Přehled smluv a dohod uzavřených Evropskou unií se třetími zeměmi
- Příloha č. 5 Přímé zahraniční investice – podíl států EU v %
- Příloha č. 6 Hlavní projekty a oblasti pomoci poskytované Číně Evropskou unií
- Příloha č. 7 Celní problematika ČLR

Příloha č. 1

Legislativní akty sekundárního práva EU

- Nařízení Rady č. 918/83 o systému Společenství pro osvobození od cla.
- Nařízení Rady č. 2658/87, všeobecná pravidla pro výklad Kombinované nomenklatury a o společném celním sazebníku (vydáván Integrovaný sazebník Společenství – TARIC).
- Nařízení Rady EU č. 2913/92, kterým se vydává Celní kodex Společenství .
- Nařízení Komise č. 2454/93, prováděcí předpis k Nařízení Rady č. 2913/92 o Kodexu.
- Nařízení Rady (ES) č. 519/1994 o společných pravidlech dovozu z třetích zemí.
- Nařízení Rady (ES) č. 3286/94, stanovení postupů Společenství v oblasti SOP k zajištění výkonu práv Unie dle mezinárodních pravidel (navíc: legislativní základ TBR).
- Nařízení Rady (ES) č. 3287/1994 o kontrole zboží před odesláním ze Společenství.
- Nařízení Rady (ES) č. 1172/95 o statistice obchodu EU s nečlenskými státy.
- Nařízení Rady (ES) č. 2026/97 na ochranu před subvencovanými dovozy ze zemí, které nejsou členy ES ve znění pozdějších předpisů.
- Nařízení Rady (ES) č. 1334/2000, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití.
- Nařízení Rady č. 2501/2001, systém realizace všeobecných celních preferencí.
- Směrnice 2004/48/ES Evropského parlamentu a Rady z 29. dubna 2004 o vymáhání práv k duševnímu vlastnictví (autorská práva, ochranné známky, vzory nebo patenty).

Příloha č. 2

Rozhodovací proces EU

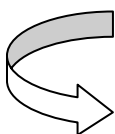
EVROPSKÁ KOMISE

Vyjednává jménem všech 27 členů

Předkládá návrhy k realizaci SOP EU

Vydává doporučení k zahájení jednání o mezinárodních dohodách

Vede: jednání + konzultace s Výborem č.133 + dialog

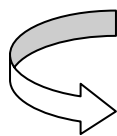

RADA EU

Rozhodovací pravomoc (kvalifikovaná většina + výjimky)

Stanovuje mandát pro výkon Komise (pověřuje sjednáváním dohod)

Podepisuje dohody po konzultaci s EP

EVROPSKÝ PARLAMENT

Informativní a konzultační charakter jednání

Podává souhlas ohledně ratifikačních smluv (překračující rámec SOP)

Zdroj:vlastní úprava.

Celní politika součástí SOP EU

Hlavní zastřešení celní politiky EU, jež je v rámci SOP nepostradatelným nástrojem implementace obchodní strategie EU vůči třetím zemím, je prováděno legislativními akty, a to skrze Nařízení Rady (EHS) č. 918/83 o systému Společenství pro osvobození od cla a Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku. Další zákonné kroky byly vedeny prostřednictvím Nařízení Rady (EHS) č. 2913/92, kterým se vydává Celní zákoník Společenství ve znění pozdějších úprav a prováděcí Nařízení Komise (EHS) č. 2454/93.

Samotná celní politika je komplex složitých úkonů a kroků vedených již přes 50 let historie Společenství. Po prvotních nezdarech a rigiditě či složitosti rozhodování se již na počátku 80. let začala politika formovat pozitivním směrem. Byly zaváděny postupné společné pravidla původu, definovány skladovací procedury, ucelení Jednotného administrativního dokumentu (Single Administrative Document, SAD), jež se stal jediným oficiálním formulářem pro účely celních potřeb. Rámec pro import a export vytvořilo ustanovení Celního kodexu, který tak napomohl ke zrušení kontrol pohybu zboží mezi členskými zeměmi EU, čímž došlo ke zvýšení rychlosti přepravy, snížení nákladů, snížení zátěže administrativy. Evoluční krok znamenal přechod k elektronickému systému přenosu dat prostřednictvím programu CUSTOMS (Customs 2000, 2002 a 2007). Poslední zmiňovaný Customs 2007 byl realizován do konce roku 2007 a jeho hlavní náplní bylo informovat národní celky ohledně celní problematiky, organizovat zaškolovací semináře a kurzy pro celní úředníky a experty, a také usnadňovat obchod cestou snižování byrokracie skrze efektivní přenos dat e-cestou.

Celním statutem Společenství se rozumí postavení zboží vyjadřující původ zboží, a zda se jedná o zboží Společenství, nebo o zboží, které není zbožím Společenství. Zbožím Společenství se rozumí zboží, které je zcela vyrobené nebo získané na celním území Společenství nebo zboží dovezené ze zemí nebo území, které netvoří součást celního území Společenství, a propuštěné do volného oběhu a rovněž zboží vyrobené nebo získané na celním

území Společenství buď zcela ze zboží uvedeného v prvním případě, nebo ze zboží uvedeného v prvním a druhém případě. Oblast působení společných pravidel přijímána na úrovni EU je implementována na národních úrovních členských států EU jako opatření namířena proti třetím zemím.

Proces zacházení se zbožím vně celního území Společenství je oblastí zájmů celních režimů. Jakmile zboží ze třetí země vstoupí na celní území Unie podléhá celnímu dohledu a popřípadě kontrole. Zboží poté spadá pod celní řízení a deklarant podává celní prohlášení nebo v případě zjednodušených postupů Obchodní a úřední doklad, Žádost o propuštění zboží do celního režimu. Deklarant poté musí v celním prohlášení zařadit zboží do jednoho z celních režimů (volný oběh, tranzit, skladování v celním skladu, aktivní a pasivní zušlechťovací styk, přepracování pod celním dohledem, dočasné použití, režim vývozu).

Hodnota a popis cel jsou uvedeny ve Společném celním sazebníku (Common Custom Tariff, CCT). CCT je platný pro všechny státy EU s odlišnými sazbami cla dle pravidla původu a typu zboží. Celní sazebník zahrnuje:

- ❖ kombinovanou nomenklaturu zboží (vychází z Harmonizovaného systému číselného označování zboží – seznam výrobků v 21 třídách a 99 kapitolách),
- ❖ jinou nomenklaturu,
- ❖ celní sazby a podklady pro určení cla v rámci dovozu v oblasti SZP,
- ❖ preferenční sazební zacházení dle smluvního základu Společenství se třetími zeměmi,
- ❖ jednostranně přijaté preferenční opatření,
- ❖ autonomní opatření na snížení dovozního cla nebo jeho osvobození.

Kromě celního sazebníku je v EU zaveden systém TARIC (Tarif Intégré Communautaire). Jedná se o systém rozšiřující celní sazebník Společenství o platnou legislativu Unie a integruje tak efektivně právní normy do přehledného celku. Celní systém je vydáván a spravován Evropskou komisí. Na úrovni členských zemí EU může být vydáván národní integrovaný tarif (NIT), v podmínkách České republiky jde o ČIT.

Příloha č. 4

Přehled smluv a dohod uzavřených Evropskou unií se třetími zeměmi

(vlastní zpracování)

- ☆ Dohody o vytvoření celní unie (Andorra - 1991, Turecko - 1995, San Marino - 1992).
- ☆ Dohody o vytvoření pásma volného obchodu (Farské ostrovy - 1997, Švýcarsko - 1993).
- ☆ Dohoda o obchodě, rozvoji a spolupráci s Jižní Afrikou uzavřená v roce 2000.
- ☆ Prozatímní dohody o obchodu a obchodních vztazích (FYROM, Chorvatsko).
- ☆ Asociační dohody (Egypt - 2004, Izrael - 2000, Tunisko - 1998, Maroko - 2000, Chile - 2003, Jordánsko - 2002, Palestina - 1997).
- ☆ Dohoda o vytvoření Evropského hospodářského prostoru: dohoda mezi státy ES a státy ESVO (Norsko, Island, Lichtenštejnsko - 1994, vyjma Švýcarska).
- ☆ Dohody notifikovány přes čl. V GATS: převážně se jedná o regionální hospodářské integrace zastřešující obchod se službami (např. Evropský hospodářský prostor s Islandem, Norskem a Lichtenštejnem, dále pak pro příklad Dohoda o ekonomickém partnerství s Mexikem).
- ☆ Dohoda o volném obchodu mezi EU a Švýcarskem z roku 1972 a bilaterálními dohodami o spolupráci v sedmi sektorech (Dne 26. října 2004 bylo mezi EU a Švýcarskem podepsáno devět samostatných sektorových dohod).
- ☆ Dohody o partnerství se zeměmi ACP: obchodní spolupráce mezi EU a ACP již od Yaoundské dohody I. z 50. let 20. století až k Dohodě z Cotonou z roku 2003. Tato dohoda vypršela v roce 2007 a má být nahrazena Dohodami o ekonomické partnerství. Nové ujednání by mělo být podepsáno v roce 2008, podle potřeb rozšíření EU o nové země.

- ☆ Zóna volného obchodu se zeměmi MERCOSUR (Southern Common Market): spolupráce s Argentinou, Brazílií, Paraguayem a Uruguayem se v současnosti odvíjejí na základě Mezuregionální rámcové dohody o spolupráci.
- ☆ Zóna volného obchodu se zeměmi Perského zálivu (GCC): Bahrajn, Kuvajt, Omán, Katar, Saúdská Arábie a Spojené arabské emiráty.
- ☆ Dohody o partnerství a spolupráci (PCAs): Evropská unie uzavřela tyto smlouvy povětšinou se zeměmi bývalého Sovětského svazu, jmenovitě s Arménií, Ázerbájdžánem, Běloruskem, Gruzíí, Ruskem, Ukrajinou, Moldávií a zeměmi asijského kontinentu, jež vznikly po rozpadu sovětského bloku.
- ☆ Vytvoření zóny volného obchodu v evropsko-středomořské oblasti (EUROMED) do roku 2010: tzv. „Barcelonská deklarace“ z roku 1995 (dále Komisi odstartováno v roce 2005 prostřednictvím tzv. „pětiletého pracovního programu“ na urychlení regionální integrace a spolupráce v oblastech zemědělství, služeb a zboží), jež by měla čítat na 40 zemí s více jak 800 mil. obyvatel.
- ☆ Zámorské země a území (OCT): EU poskytuje bezcelní zacházení pro všechny výrobky původem v OCT na nrecipročním základě již od roku 1963. Rozhodnutí Rady prodloužilo aplikaci režimu dle asociačních ujednání s OCT do konce roku 2011.
- ☆ Země Balkánu: Bosna a Hercegovina, Srbsko, Černá Hora a Albánie mají možnost uzavřít stabilizační a asociační dohody, splní-li příslušná politická a hospodářská kritéria. Jednání o této dohodě zahájila EU prozatím jen s Albánií (v lednu 2003).

Přímé zahraniční investice – podíl států EU (mil. euro)

	FDI za rok 2005			FDI za rok 2006		
ZEMĚ	PŘÍLIV FDI	ODLIV FDI	ČISTÝ TOK FDI	PŘÍLIV FDI	ODLIV FDI	ČISTÝ TOK FDI
Belgie	22 449	21 379	-1 070	57 000	49 900	-7 100
Česko	8 805	693	-8 112	4 800	1 100	-3 700
Dánsko	4 026	6338	2 312	5 600	6 500	900
Německo	26 265	36 695	10 430	34 200	63 300	29 100
Estonsko	2 232	488	-1 744	1 300	800	-500
Finsko	3 666	2 177	-1 489	3 000	0	-3 000
Francie	40 038	79 853	39 815	58 000	86 700	28 700
Irsko	-25 034	10 910	35 944	10 200	17 600	7 400
Itálie	15 718	33 448	17 730	29 900	33 000	3 100
Kypr	941	348	-593	1 200	600	-600
Litva	807	267	-540	1 400	200	-1 200
Lotyšsko	507	109	-398	1 300	100	-1 200
Lucembursko	56 801	64 895	8 904	77 300	65 000	-12 300
Maďarsko	5 218	1 028	-4 190	8 400	5 900	-2 500
Malta	562	-21	-583	1 300	0	-1 300
Nizozemsko	35 604	97 162	61 558	3 500	18 100	14 600
Polsko	6 573	1 236	-5 337	11 100	3 300	-7 800
Portugalsko	2 504	922	-1 582	5 900	2 800	-3 100
Rakousko	7 171	7 472	301	200	3 300	3 100
Řecko *	-201	779	980	-	-	-
Slovensko	1 685	126	-1 559	3 300	300	-3 000
Slovinsko	422	454	32	300	600	300
Španělsko	18 485	31177	12 692	16 000	71 500	55 500
Švédsko	10 995	21 054	10 059	22 100	19 200	-2 900
Velká Británie	132 335	81 316	-51 019	110 900	63 600	-47 300
Rumunsko **	-	-	-	9200	0	-9200
Bulharsko **	-	-	-	4100	100	-4000

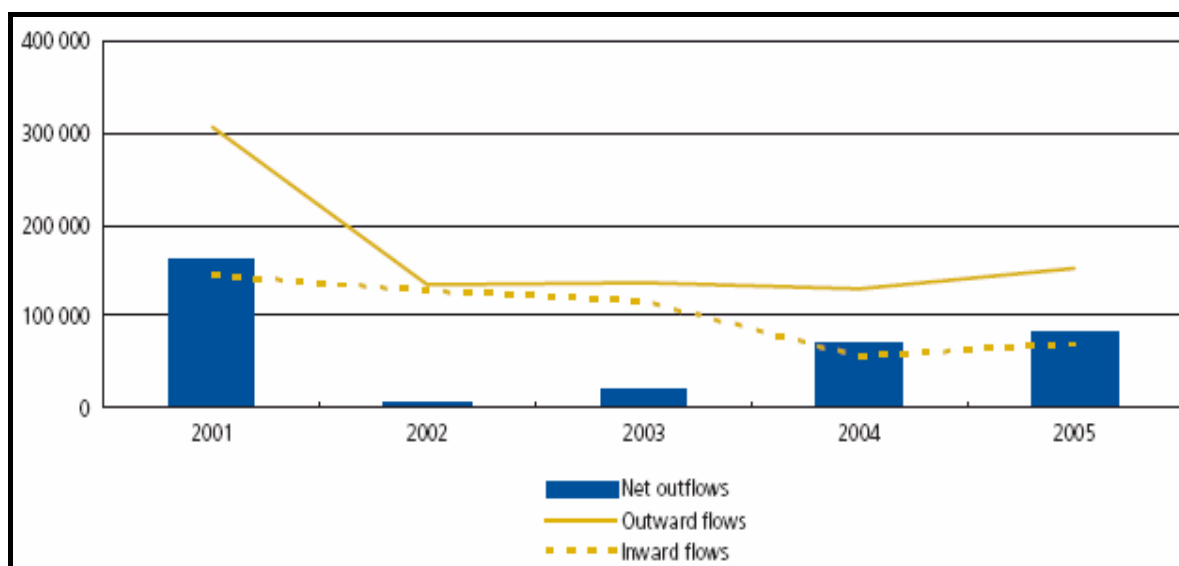
Zdroj: Eurostat.

* Chybějící data za rok 2006.

** Chybějící data za rok 2005 nově přistouplých zemí k EU z roku 2007.

Časová řada toku FDI jasně naznačuje zlom v investičním rozhodování kolem milénia 2000 a rovněž pokračuje negativním směrem co se týče přílivu investic (viz graf). Naopak položka čistých toků zaznamenává každým rokem mírný nárůst hodnoty, ačkoli je tento trend z pohledu EU převažován investováním do zahraničí, nežli přísunu FDI do EU.

Tok přímých zahraničních investic EU-25 (2001-2005), mil. euro

Zdroj:

Eurostat.

Příloha č. 6

Hlavní projekty a oblasti pomoci poskytované Číně Evropskou unií

Země	Mil. euro	Oblasti pomoci poskytované Číně
Francie	348,13	městský rozvoj, životní prostředí, zdravotnictví, doprava
Německo	100	ŽP, snižování chudoby, zalesňování, ek. a sociální reformy, zdravotnictví, energetika, doprava, městské plánování
Velká Británie	380	vodní zdroje, ŽP, zdraví, hospodářství, vzdělávání
Evropská unie	255 452	lidská práva, sociální a ekonomické reformy, vzdělávání, zemědělství, ŽP, městský rozvoj, informační technologie, zdravotnictví, odstraňování chudoby

Zdroj: dle jednotlivých vyjádření členských států EU. Vlastní zpracování.

Celní problematika ČLR

Celní tarify a další celní předpisy jsou obsaženy v publikaci „Oficiální celní průvodce“, kterou zpracovala Generální správa cel ČLR. Celní poplatky jsou rozděleny do tří kategorií, a to **všeobecné** a **smluvní poplatky** (preferenční), přičemž všeobecné poplatky jsou uplatňovány na zboží ze zemí, s nimiž ČLR nemá celní náležitosti (neposkytuje jim doložku nejvyšších výhod), a třetí oblastí uvedenou v celním sazebníku jsou **cla se sníženými sazbami**, a ty se týkají účastníků tzv. Dohody z Bankoku. Od 1. ledna 2007 ČLR ve shodě se svým závazkem ve WTO opět začala snižovat cla. Více jak 900 produktů bylo zbaveno cla úplně. Průměrné dovozní clo stanovené Čínskou vládou činí (dle World Tariff Profile a Trade Policy Review v roce 2006):

- u zemědělských produktů: 15,2 %,
- u průmyslových výrobků: 8,95 %,
- u vybraných položek je: 6,9 % u chemikálií,
8,0 % u strojů,
9,1 % u elektronických výrobků,
11,4 % u textilních výrobků,
25 % u osobních aut.

Dovoz do ČLR je spojen s řadou netarifních obchodních opatření, která zahrnují kvóty a licence na dovoz. Celkově je pro účely těchto obchodně-politických opatření rozděleno dovozní zboží na dvě základní kategorie: základní komodity strojů a elektronických výrobků. Dalším opatřením znesnadňujícím dovoz jsou inspekční osvědčení. V roce 2001 byly v souvislosti s členstvím ve WTO zrušeny licence u 14 kategorií zboží, postupně další, takže od 1. ledna 2005 jsou v platnosti kvóty:

- u 7 druhů zemědělských produktů,
- u 3 druhů chemických hnojiv (týká se čpavku a těch, co obsahují fosfor).

V roce 1999 byl čínskými ústředními orgány rovněž schválen seznam zboží, které je zakázáno či jsou na ně uvalena omezení při dovozu za účelem dalšího zpracování.

Pokud jde o **vývoz z ČLR**, existuje seznam položek zboží, které se nesmí vyvážet. Patří do něj např. měď, platina, speciální chemikálie, umělecké předměty, položky, jejichž vývoz je zakázán na základě mezinárodních smluv. U tiskovin, filmů a fotografií je zakázán vývoz materiálů ohrožujících státní tajemství ČLR.

Na řadu položek je třeba získat vývozní povolení (licenci), které vystavuje Ministerstvo obchodu ČLR. Určitá část exportu je rovněž vystavena tzv. vývozním kvótám, respektive množstevním omezením (např. důležité zemědělské suroviny). Co se týče čínského exportu, existují rovněž v menším rozsahu tzv. vývozní cla. Celní zákoník platný od 1. ledna 2007 obsahuje přehled exportních cel, která zatěžují jen vývoz surovin, které Čína potřebuje pro vlastní výrobu. K výše uvedenému seznamu byl přidán „Seznam dočasných celních sazeb na exportovaný textil“, který obsahuje 148 položek s clem 0,2 či 0,3 CNY, v jednom případě 0,5 CNY na kus (jednotku). Toto opatření nemohlo zabránit významnému zvýšení exportu textilu, proto USA a EU začaly připravovat protiopatření. USA zvolily cestu kvót, EU zaváděla jako nástroj obrany podle pravidel WTO zavedení ochranných opatření.

Resumé (Anotace)

VŠB – Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, Katedra evropské integrace	
Jméno a příjmení autora:	David Škorňa
Název diplomové práce:	Obchodní strategie Evropské unie vůči Číně

Evropská unie hraje ve světě významnou roli a jako obchodní parter zaujímá přední místo v procesu globálního obchodování. Vnější vztahy EU zahrnují několik specifických oblastí, jako je zahraniční politika, evropská politika sousedství, humanitární pomoc, politika rozšíření, a v neposlední řadě oblast zahraničního obchodu.

V kontextu rostoucího významu EU a Číny v oblasti mezinárodního obchodu je tudíž nutné uvést hlavní cíle a smysl této diplomové práce. Mezi hlavní cíle diplomové práce patří představit a charakterizovat v dnešní Evropě jedno z nejdiskutovanějších a nejzajímavějších témat obchodní politiku a strategii obchodu EU zaměřenou na Čínu. Dílčím záměrem diplomové práce je analyzovat vývoj a aktuální dění na poli obchodním a hospodářském z pohledu Evropské unie, či rozebrat smluvní a autonomní oblast obchodu a kooperace těchto partnerů. Problematika je zaměřena především na čínský trh z důvodů probíhajících, nových a do budoucna perspektivních obchodních příležitostí a uplatnění pro firmy a podnikatelskou sféru EU, a stanovení tak možnosti nové a prosperující spolupráce v oblasti obchodu.

Problematika obchodní strategie EU vůči Číně je tématicky rozdělena do tří kapitol, z nichž každá obsahuje několik dílčích podkapitol. První kapitola se věnuje Společné obchodní politice EU, jakož nástroji uplatňování a prosazování obchodní strategie Unie vůči třetím zemím. Druhá kapitola je zaměřena na charakteristiku Čínské lidové republiky a jejího postavení a významu v mezinárodním obchodě. Závěrečná kapitola diplomové práce je nastavena v úhlu srovnání a definování vztahu Evropské unie k Číně v oblasti obchodu. Tato kapitola strategické partnerství mezi EU a ČLR detailně popisuje a nastiňuje možnosti řešení nastavení vzájemné obchodní kooperace.

Summary (Annotation)

VSB – Technical University of Ostrava, Faculty of Economics, Department of European Integration	
Name:	David Škorňa
Title:	The Trade Strategy of the European Union towards the China

The European Union performs significant position in the World, and in terms of trade competition it occupies front standing in process of global commerce and trading. External relations of EU consist of several specific areas, such as foreign policy, European Neighbourhood Policy, humanitarian aid policy, enlargement policy and in accordance with this diploma thesis crucial part of The Trade Policy of EU.

In sense of increasing global importance of European Union and China in international trade is necessary to determine main goals and aims of this diploma thesis. Crucial purpose of thesis is to introduce and analyze trade policy and strategy of EU towards the China within the meaning of growing relevance of trade issues. Partial object of thesis is to focus on analysis of development and current events in trade and commerce from European Union point of view, any more than to describe contract and autonomous instrument of The EU Trade Policy. Scope of thesis is especially targeted on Chinese market for reasons of continuous, recent and perspective trade opportunities to come. Not least subject of trade strategy of EU towards the China presents crucial opportunities to penetrate Chinese market by companies and entrepreneurial sphere of EU, therefore determination of incoming and prosperous cooperation in trade area is marginal issue for consideration.

The diploma thesis is thematically divided in to three chapters, from which each of chapter contains several particular sections. The first chapter is addict to The Trade Policy of EU, as an instrument of promoting EU trade strategy towards third countries. Next chapter is focused on characteristic of China from world standing and international trade importance scope. Final chapter of this diploma thesis is concentrated on definition and comparison of EU and China relations in terms of trade policy. Closing chapter is to raise a presumption of future solution in trade cooperation between strategic partnership EU and China.